

JOULUPAASTO

JOULUPAASTO

Sergei Zavgalov

Suomentanut Jukka Mallinen

P
O
E
S
I
A

POESIA
HELSINKI

Mokellusta, venäjäksi *Skvozj zuby* ilmestyi alun perin 2006–2007.
Neljä hyvää sanomaa, *Tšetyre horošyh novostej* ilmestyi alkukielellä 2008. *Joulupaasto*, *Roždestvenskij post* ilmestyi venäjäksi vuonna 2009.

FILI – Suomen kirjallisuuden tiedotuskeskus
on tukenut tämän kirjan kääntämistä

Toinen painos

© Sergei Zavjalov, käännös: Jukka Mallinen
Graafinen suunnittelu Liina Luoma
Taitto Henriikka Tavi, Mikael Brygger
Painatus Hansa Print, Vantaa 2012
ISBN 978-952-5954-33-3
ISBN (pdf) 978-952-5954-34-0

Jukka Mallinen

KIELESTÄ POIS?

7

Sergei Zavjalovin runous on lähtöisin 1980-luvun pietarilaisesta ”katakombi”-undergroundista. Hän antoi myös äänen postkoloniaalisille teemoille ja nosti ensimmäisenä esiin suomalais-ugrilaisuuden, joka Venäjällä on ollut 1000 vuoden ajan tuomittu näkymättömyyteen.

Mutta Zavjalov on tehnyt salatun Venäjän raunioitten arkeologiasta ja volgansuomalaisten kansojen häviämisen miettimisestä pitkän matkan kohti yleisinhimillisyyttä: postmodernista estetiikasta uhattuun ihmisyyteen. Kansalliset ja kulttuuriset teemat vaihtuvat yleisinhimilliseen huoleen.

Viime aikoina hän on kehitellyt evankeliumien ja koraanin siteeraamiseen ja päällekirjoittamiseen perustuvaa poetiikkaa. Hänen runoutensa on eräänlaista vapautuksen teologiaa, vaikkakin irvokkaasti ja maallisesti, paradoksaalisesti ja lausumattomasti - sanoista pois.

Jo sarja ”Mokellusta” (2006-2007) koostuu eri tyyllisistä, usein kaksiosaisista katkelmista. Kaksijakoisuus on sisällöllisesti vahva rakennepiirre, se vie ajatukset Bahtinin dialogisuuteen, dialektiikkaan, antagonismiin - ymmärryksemme, sen ajatuksellisen ja moraalisen ristiriitaisuuden loputtomaan ratkeamattomuuteen. Sarjan puolikkaista ”lyyriset” ovat siroteltua eli Charles Olsonin termin mukaan

”projektiivista” säettä: mutinaa, sisäisiä taukoja, syntaktisia katkoksia.

Runo ”Herra Terreon loppulausunto” esittää paradoksaalisen vastaväitteen Zbigniew Herbertin alter egolle herra Cogitolle. Terreo on latinaa (”pelästyttää”, ”pelotella”) ja siitä tulee mm. sana terrorismi. Puhujan ääntä vastaan nousee ”yhteinen” vanhatestamentillinen kieli: enkelin sokaiseva miekka välähtää uhaten väärä-uskoisia - luja usko ja taistelu vihjaavat sissisotaan, apokalyptiseen.

8 Henkilökohtaisuudesta ja yksityisestä irtoava kertoja jättää pettyneenä kodin ja pölyiset kirjat ja lähtee ”vuorille”. Hänellä on takanaan 22 vuotta kaupungissa: vieraita nimikilpiä, vierauden kokemusta, eikä hän ole oppinut kieltäkään. Tulos: ei halutakaan tappaa ketään. Kuitenkin ”henkilöhahmo tekee jotakin”, minkä jälkeen ”runoilijan oleskelu tekstissä osoittautuu tarpeettomaksi” - runoilija poistuu tekstistä ”frustroituneena”, uskonsa menettäneenä. Tilalle tulee sairaanhoitajia, poliiseja, turvallisuuspalvelun tutkijoita, kuvausryhmiä. Kyseessä on väkivaltainen Teko. Teksti tekee ”jonkin” ymmärtämisen mahdottomaksi antaen lukuohjeeksi: ” on jo mahdotonta selittää tapausten kulkua tai edes palata alkuun ja lukea tekstiä uudestaan”.

Kuin Franz Fanonin argumentti olisi singahtanut 1960-luvulta. runoilijat Väkivallan argumentti vilahtaa jo sarjassa ”Kadonnutta kotia etsimässä”, joka on kirjoitettu ennen vuotta 1990. Zavjalov etsi juuria mordvalaisten aseellisesta taistelusta runossa ”Inäzor Tyštän Rav-virralla”: inäzor eli ruhtinas vei ersät ja mokšat viimeiseeseen taisteluun ja hävittyään sen johti ”parhaat mordvasta” kristityn slaavivallan alta Lämpimälle merelle. Tämä teon ja vastarinnan aihe kantaa inäzorista aina ”Neljään hyvään sanomaan” saakka.

Runossa näyttäytyy mordvalaisten vuosituhantinen ydin kokemus. Siinä luvattu maa ulottuu Ra-virralla Rifei-vuorille. Muinaiset kreikkalaiset käyttivät Volgasta ja Ural-vuorista, suomalais-ugrilaisten alkukodista nimiä Ra(v) ja Rifei.

”Hävittämisen aika”, holokausti ja Gulag ovat oleilleet Zavjalovin runoudessa aina toisinajattelevan älymystön perusmotiiveina. Mutta suora teksti siitä syntyi hänen käytyään Auschwitzissa vuonna 2007. Jo Auschwitzin aseman hinnasto heittää silmillemme rahatalouden vallan. Kulttuuriset plebeijit vääntävät murretta eli jiddisiä, hävitettävä etnos koostuu ali-ihmisistä, kehnon kulttuuripääoman haltijoista. Tuhottavat ovat ”epämiellyttäviä”, runo kuvailee naturalistisesti alhaisoa, kaikkia niitä, jotka eivät onnistu kiipeämään porvaristoon.

Kansanmurhassa on vahva luokka-aspekti. Hyväosaiset, sivistyneet ja koulutetut suorittavat tuhoamisen, tuhoavat osattomia. ”Olemisen ja ajan” uudet organisaattorit, heideggerilaiset ovat sivistyneitä. Tuhoajat hallitsevat sivistyksemme ylimmän huipun, klassisen kreikan. Näin yleismaailmallisen humanismin perintö, klassinen kymnaasi on antanut vahvat esteettiset valmiudet, mutta poistanut eettiset esteet. Tämä merkitsee sivistyksen haaksirikkoa Zavjalovin omalle taustalle, klassisen kulttuurin moraalista tuhoa.

Myös ”Viimeinen muistiinpano lokikirjaan” kuvastaa illusioiden romahtamista. Zavjalov on hellinyt haavetta Kreikasta, sekä antiikin että uskrekikalaisen runouden Arkadiasta. Hän kävi vihdoin Kreikassa 2007 - ”kolmekymmentä vuotta (enemmän kuin Odysseus) odotit näitä rantoja”. Nyt pettymys ja helle nostavat vain verenpaineen pilviin. Kastalian lähteellä onkin vain likaa, jätevuoria, osattomien mustalaisten selloofaanikoppeja. Boiotiassa, Hesiodoksen maisemissa elää vain laitton maahanmuuttaja, nykyajan neekeriorja. Omonia-aukiolla nähdään koditon kulkuri, kuin antiikin radiikaaleimpien ajattelijoiden, kyynikkojen oikeuksien perijä.

”Lokikirjassakin” kaksi ääntä törmää ratkaisemattomasti yhteen suuren uskrekikalaisen runouden kentällä. Toinen ääni puhuu sivilisaation lopusta, toinen siteeraa 1900-luvun suuria runoilijoita, tiivistää näiden lausumat ja kommentoi niitä.

Ylevä on tuhoutunut, haave antiikin ja länsimaiden sivistyksestä sortunut. Zavjalov siteeraa Kavafista: ”mitä me olemme keräänty-

neet foorumille odottamaan”. Nykysivilisaatio on neuvotonta, antautumassa barbaareille. Humanismimme on lopussa, ”to kalòn”, ”hyvä”, ”korkea” kadoksissa. Kavafis kehitti samaa näkemystä kopeloimalla antiikin ja Bysantin raunioita.

Barbaarien odotus kuvaa sivilisaation välitilaa: vanha on loppunut, uusi ei vielä alkanut. Kulttuurin sankarit ovat itse tosiasiaassa barbaareja, jotka odottavat kuolleen sivistyksen vankeina barbaareja. Sivistyneet odottavat tuhoa ja myös tuhoavat itse. Mutta sivilisaation autiudessa tikittää muutoksen odotus - huomenna hän tulee?

10 Odysseus, Kolumbus, Georgos Seferisin ”Hemerologio katastro-matos”, kreikkalaiset runoilijat eivät enää purjehdi viininmustalla merellä. Sivistyksen lokikirja haipuu pois, kukaan ei enää sano ”navigare necesse est”.

Sarjassa ”Neljä hyvää uutista” Zavjalovin tekee tiliä isiensä maan kanssa. Mordvan löytämisen myötä, perestroikan aikaan, hän löysi taiteellisen minänsä. Jo 1993 Zavjalov kirjoitti utopiassaan Mordvas-ta: ”vilpittömästi uskon / että kaikesta selvittiin / ilman väkivaltaa”. Horatiuksen tässä runossa mainitsemat ”ultimi heloni” tarkoittivat mordvalaisia. Hän kutsuu Mordvaa fantasiansa maaksi. Se on toinen, toteutumaton Venäjä - kuin maan alle tai vuoren sisään vetäytynyt imaami Ali tai Fredrik Barbarossa. Se merkitsee konformistiselle ja empiiriselle katseelle näkymätöntä todellista Itä-Euroopan historiaa.

Venäläisten keskiaikaisten kronikoitten mukaan ennen slaavien tuloa Venäjää asuttivat suomensukuiset heimot. Näitä olivat mm. vepsäläiset, karjalaiset, muromalaiset ja meštšeralaiset. Goottilainen historioitsija Jordan mainitsee heidän lisäksi 600-luvulla myös merjalaiset ja mordvalaiset. Mordvalaisia kuvasi myös 900-luvulla bysanttilainen Konstantinos Porfirogenetos. Historiallinen Mordva kattaa lähes koko Keski-Venäjän: Mordvan tasavallan, Nižnyj Novgorodin, Simbirskin ja Penzan läänit. Sen kymmenistä miljoonista asukkaista suurin osa on nykyisin assimiloituneita suomensukuisia.

Zavjalov toteaa, että tämä valtava maa ja suuri heimoliitto on menettänyt kielensä ja identiteettinsä ja hukkunut kokonaan vieraaseen. Jääminen syrjään yleiseurooppalaisista prosesseista on tehnyt ”unien Mordvan” lähes näkymättömäksi. Venäjän vallan alle jääminen 1200-1500-luvulla tuhosi eliitin, soturit ja uhripapit. Jäi vain puhumattomuuteen tuomittu kansa, historian ja sulauttamisen mykkä kohde.

Mordvalaiset säilyivät Kazanin kaanikunnassa, mutta slaavien alueella heidät pakkosulautettiin slaavien kieleen ja uskontoon sekä alistettiin maaorjuuteen 1500-1600-luvulla. He menettivät kaikki yhteydet vapaiksi jääneisiin heimolaisiinsa.

Mordvalaisilta puuttuu sankarillinen kansallinen historia. Keskiajalta tunnetaan ”velhojen kapinoita”. Pääosin jo venäjänkielistetty väestö nousi kapinaan kristillistämistä vastaan vuosina 1743-1745 sekä 1808-1810. Nižnyj Novgorodin mordvalaiset, jotka pitivät itseään venäläisinä, osallistuivat Volotnikovin, Stepan Razinin ja Pugatšovin tunnettuihin kansannousuihin. Udmurttiheimo besermenit taisteli vuoden 1812 sodassa Napoleonin puolella.

Näkymättömäksi tekeminen on ollut Venäjän suomensukuisen kohtalo. Klassikko Puškin Boldynossa ja romantikko Lermontov Tarhanyssa eivät maininneet heitä, ei demokraatti Ogarjov Saryje Akšinissa eikä edes vallankumouksellinen Radištšev Verhnyj Aljazovissa, vaikka kaikki he elivät maaseudulla kartanoissa mordvalaisten ympäröiminä. Vain Herzen huomasi *Menneissä ja mietteissä* udmurtit ja protestoi heidän sortoaan vastaan.

Venäjän palvelukseen nostettiin mordvalaisesti ylimystöstä kreivi Mordvinit, ruhtinaat Teniševit ja Vedenjapinit, jotka kaikki menettivät yhteyden kansaansa. Venäjän kirkon skisman pähenkilöt metropoliitta Nikon ja esipappi Avvakum olivat molemmat mordvalaisia. Historioitsija Kljutševskin, pääministeri Kerenskin, kirjailijoiden Maksim Gorkin ja Sergei Jesenin taustasta löytyy mordvalaisuutta.

Kulttuurisesti Suur-Mordva on nykyisin autiomaata, jäljellä on rappeutuneen folkloren raunioita. Vain myytin sirpaleet kertovat, miten oikeat mordvalaiset muuttivat inäzor Tyštänin johdolla ”Lämpimälle merelle”. Myyteissä kuvataan mordvalaisten muuttoa läheytysaarnajia pakoon Volgan taakse 1700-luvulla, maaorjuuden lopettamisen myötä kaupunkiin ja 1906 lähtien obštšinan (kyläyhteisön) poistamisen jälkeen Siperiaan.

12 Vallankumous antoi suomensukuisille kansalliset oikeudet, syntyi kirjakieliä ja kansallisia instituutioita. Stalinismi taas aloitti entistä ankaramman sulauttamisen kollektivisoimalla maaseudun. Vasili Radajevin pseudoepos *Sijažar* (1960) kertoo mordvalaisten ja venäläisten ”veljellisestä ystävydestä”.

Neuvostoimperiumi juhli 1985 Mordvan ”vapaaehtoisen Venäjään liittymisen” 500-vuotispäivää. Uusi Venäjä eli ”yhtenäinen monikansallinen venäläisten kansakunta” taas ilotulitti 2010 jo saman vapaaehtoisuuden 1000-vuotisjuhlaa.

Mordvalaisuutta ajatellessaan Zavjalov hylkää, kuten Kirill Kortšagin huomauttaa, eksotismin, jolla ”etnokulttuurisuus” usein kirjaillaan. Varsinainen mordvalaisuus ei ole tuohikulttuuria tai muuta eurooppalaisuudelle tai yleisinhimillisyydelle vastakkaista etnistä pintaa, vaan osa sitä. ”Neljä hyvää uutista” kuvaa kadonneen suuren Mordvan traagista muuttamista venäläistetyksi nyky-Mordvaksi. Mordvalaisissa evankeliumeissa kertojina ovat ersät, mokšat, misäärit (tataarien sulauttamattomat mordvalaiset, jotka vaihtoivat islamiin ja turkkilaiseen kieleen Kultaisen Ordan aikana 1400-1500-luvulla) sekä venäläiset, mordvaksi ruzit.

Kussakin evankeliumissa on kaksi osaa, joista raami, glossa edustaa toista tyyliä. Ne ovat kuin pyhää kirjaa kopioivan ”kirjurin” kommentteja - tekijän tai lukijan lisäämiä reunahuomautuksia, joihin tekijän hahmo vetäytyy.

Zavjalov on edennyt antiikista kristillisiin arkkityyppeihin, tässä evankeliumeihin. Ilmaus ”hyvä uutinen” on suora käännös kreikka-

laisesta sanasta ”evangelion”, jota ei ole moduloitu ylätyylliseksi tai legendaksi. Zavjalov on kiinnostunut uskonnoista ”aatteina”. Kanoniset tekstit on suhteutettu sosiaalisiin tekoihin, historiaan.

Runo käyttää pääsiäisevankeliumin juonta. Erzän ja mokšan messiaat Ineškajpaz ja Otsjuškajbaz ilmestyvät Mordvaan ja kiertävät maata. Kukin neljästä kansasta esittää yhden sanoman, joista muodostuu yhtenäinen jatkuva kertomus, legendan versio.

Uuden testamentin evankelistat eivät hahmottaneet itseään kansallisuuden käsitteissä, vaan universaaleina hengen miehinä. Tosin tunnetaan apokryfiset kansalliset tekstit ”egyptiläisten evankeliumi” ja ”juutalaisten evankeliumi”. Zavjalovilla taas nimenomaan neljä kansaa ovat kertojia: niiden kollektiivit ovat uskoneet kertomisen tekijälle.

Tapahtumat ajoittuvat myöhäisen Neuvostoliiton pysähtyneisiin ja nahistuneisiin vuosiin, 1980-luvun alkuun. Ineškajpaz on messias, joka tuo Mordvaan itsenäisyyden hyvän uutisen. Hän palauttaa mokšalle ja ersälle kansallisen identiteetin. Messiaan tehtävänä on peruuttaa Tyštänin tragedia, mutta ersät ja mokšat eivät enää ymmärrä äidinkieltään: messiaan puhe menee viittomakieleksi, asiaan käsin viittaamiseksi.

Tapahtumien keskus on Nižnyj Novgorov eli ”Mordvan kaupunkien isä Orban Oš”. Siihen, miten tapahtumat päättyvät vain vihjataan, mutta evankeliumeissa vastaava tapahtumasarja loppuu ristinnaulitsemiseen ja taivaaseen astumiseen: ”kaikki muistavat, mitä tapahtui.”

”Täsmäpommitukset” tuovat mieleen Tšetšenian sodan. Jo ”Herra Terreon loppulausunto” käsitteli samaa vapauteen murtautumista, Teon ja attentaatin problematiikkaa.

Misäärit ja venäläiset jäävät ulkopuolisiksi tarkkailijoiksi. Tataarit puhuvat toisella, islamilaisella kielellä. Tosin juuri heidän jaksosaan on esitetty koraanin sitaattien kehystämä raamatun kertomus rikkaasta miehestä ja Lasaruksesta. Islam ja kristinusko eivät Zavja-

lovilla lomitu tai törmää yhteen eklektisesti vaan orgaanisesti kasvaen yhteisestä historiallisesta lähtökohdasta.

Ruzien neljännestä sanomasta puuttuu kansallinen väri toisin kuin kolmesta etnokulttuurisesta osiosta. Heidän sivilisaationsa on harmaa, steriili, vailla inhimillisyyttä. Monilukuisia mordvalaisia, tataarilaisia, paleomordvalaisia ym. paikannimiä luetellaan kuin jotakin käsittämätöntä ja vierasta mantraa: ne kuulostavat venäläiseen korvaan jopa pelottavan barbaarisilta. Ruzit ovat hallinnollisen väkivallan ja tuhon aiheuttajia. Heidän narratiivissaan historia päättyy (väkivaltaisesti) neuvostosivilisaation voittoon.

14 ”Hyvät sanomat” kysyvät romantisoimatta historiallisen Mordvan identiteettiä. Mutta tragedian lohduttomuus syvenee. Suuren valtiollisen koneiston kulttuurisesti ja sosiaalis-poliittisesti alistaman kansan identiteetti räjähtää silmille kaikessa käsittämättömyydessään. Raamatullisuus muuntuklu postkoloniaaliseksi tutkimukseksi.

Mordvan aihe nostaa myös yleisesti esiin Venäjän suomalais-ugrilaisten kansojen identiteetin. Se on myös yleisinhimillinen kuva ihmisen kohtalosta globalisaation ja imperiumien lihamylyssä: ei ole teidän joukossanne ersää eikä mokšaa, ei venäläistä eikä virolaista. Näkymättömyys on kaikkien niiden todellisuus ja tila, joilta on viety kaikki, historiallinen nimikin.

Leningradin piiritystä kuvaava runoelma ”Joulupaasto” kehitelee samaa rakenteellis-temaattista ajatusta kuin jo Zavjalovin monelle kielelle käännetty runosarja ”Ersän ja mokšan tuohikirjeitä” (1997-1998; suomeksi *Melika*, ntamo 2007).

”Tuohikirjeet” koostuvat kolmenlaisista tekstikomponenteista, joista kaksi on rujoa, vääntynyttä, kuollutta kieltä: kulttuurisen plebeijin pidgin-venäjää sekä kansanrunouden steriilejä lingvistisiä venäjännöksiä. Kolmas elementti, mordvankieliset kansanrunon kappaleet on elävää, ”autenttista” kieltä, mutta meille mykkää.

Emme osaa kieltä ja vaikka osaisimmekin, emme tunne kontekstia emmekä pääse oikeasti tekstien sisään. Ne eivät pys-

ty virittämään sieluumme muinaiseen vapaaseen olemisen tapaan. Zavjalov on sanonut niitä sarjan sakraaliksi elementiksi.

”Kirjeiden” teksti-installaatiossa varsinainen merkitys jätetään sanallisesti ekplikoimatta - se tapahtuu siinä pisteessä, jossa nämä toisiaan kohtaamattomat tekstimassat sortuvat yhteen. Samalla tavoin ”Joulupaastossa” törmäävät yhteen löydetty tekstielementit, jotka kaikki ovat enemmän tai vähemmän kuolleita, manipuloituja, valtiollis-historiallisten pakkoliikkeiden komentamia. Lisäksi runoelmassa kaikuu suullinen puhe, murtunut, soperteleva, kouluttamaton: tajunta on hämärtynyt tai naiivi, kykenemätön puhumaan itseään täydesti.

Myös ”Joulupaastossa” merkitys syntyy näiden kuolleiden tai sorakielisten elementtien törmäyskohdassa: ne vieraannutetaan - punaiset jättiläiset luhistuvat sinisiksi kääpiöiksi ja mustiksi aukoiksi. Rikkaat historialliset ja psykologiset prismat valaisevat ja kyseenalaistavat toisensa.

Sarja kiertää spiraalina joulupaaston ajan päivämääriä ja päättyy joulupalvelukseen. Tuloksena on järjestyttäviä tyylillisiä yhteen-törmäyksiä, draamoja: säätiedotus - pyhimysluettelo - luostarisääntö - korttiannos - sairauden tieteellinen kuvaus - rintamatiedotus.

Stalinin Neuvostoliitto on lähes häivytetty, mutta se oleilee kaikkien tekstien takana uhkaavana hirviönä. Elämä piirityksessä tulkitaan uudelleen luostarielämän käsitteissä. Kirkkovuosi törmää piiritykseen, luostarisääntö voi viitata kasarmikommunismiin, pyhimysluettelot marxismi-leninismiin pantheoniin.

Sää viilenee, nälkiintyvä kaupunki jäätyy. Kunkin jakson lopussa osuus ”Me veisasimme” siteeraa Johannes Hrysostomoksen hymniä Luukkaan evankeliumista. Se on tässä tilanteessa käsitettäväksi mahdoton, absurdi, apofaattinen elementti.

Puhujat kiertävät spiraalia minä - sinä - hän (mies) - hän (nainen) - te - ne - me. ”Minä”-lapsi luettelee nälässä gastronomisia halujaan. ”Sinä”-maalaisnainen puhuu murteellisesti: hän on tullut vasta

äskettäin suurkaupunkiin. ”Hän”-nainen tuottaa sivistynyttä puhetta, mutta vajoaa nälkiintymispsykoosiin. Paranoijaan uponnut puhuja tulee vihdoinkin hulluksi ja hallusinoi menevänsä elokuviin, jotka ilmentävät Stalinin ajan glamour-eskapismia groteskeimmillaan.

Tässä segmentissä vilahtaa Igarka - kyseisen napapiirin takana sijaitsevan sataman kautta kuljetettiin Stalinin aikana proomuilla vankeja Noriskin leirien kaivoksiin. Kuoleva mies ei enää ymmärrä mitä puhuu, vaan hourailee, nainen taas tuskin tuntee näin paljon maantiedettä. Näiden puheblokkien perusihmisissä on Zavjalovin piirityksen kokeneiden sukulaistensa piirteitä, kuten murretta vääntävä ”sinä”. Runoelma on myös hänen perheensä tarina.

Kaikki objektivoidut puhe- ja tekstisitaatit kyseenalaistavat ”korkean runollisen huimauksen”, mikä missäkin tyylilajissa tai tekstimekanismeissa. Mutta erityisen tuomion runous saa ”Te”-katkelmissa, jotka toistavat Zavjalovin entistä poetiikkaa, projektiivista säettä. Nämä estetisoidut katkelmat kommentoivat antiikin poetiikkaa, joka on eräs Zavjalovin tärkeimmistä lähtökohdista. Poissa ovat viittaukset historialliseen todellisuuteen. Talvisen luonnon suuruus on itseparodiaa, kylmää sarkasmia, joka tuomitsee etiikan korvaamisen estetiikalla.

”Runollisuutta” edustavat ”Te”-segmentit ovat nekin vierasta sanaa. Niiden jatkumon päättää moniselitteinen loppunousu: kuuluisa katkelma Horatiuksen 3. kirjan 2. oodin lopusta. Sitaatti kohottaa runoelman sankareiden elämän eepokseksi ja samalla mitaltoi kaiken korkean runouden väkivaltaisen joukkotuhon brutaalilla ja tarkoituksettomuudella. Horatiuksen, valtiollisen runoilijan puoleen kääntyi Brodskykin vanhoilla päivillään, vaikka ”Kirjeessä Horatiukselle” sanoikin tämän ”laulavan keisarin voitoista”.

Lopussa ”me” eivät enää veisaa aamupalveluksessa, vaan liturgiassa, joka nousee oodiin. Runoilija Romanos Medolasin runo lopussa jää arvoitukseksi - onko se ”teksti” vai autenttinen ääni? Zavjalov sanoo, että jos runoelma esitettäisiin näyttämöllä, tämän

psalmin tulisi olla ”tausta”, jonka ylitse muu teksti kuuluu. Sen voi ymmärtää paradoksaalisesti sakraaliksi kuten mordvankieliset katkelmat ”Tuohikirjeissä”.

Spiraalin viimeinen kierros kohoaa irrationaalisuuteen: haudataan ja hallusinaatioon, kannibalismiin ja ”Suureen elämään”. Joulujuhlassa lajahtaa Medolasin psalmi: maailma sortuu infernoon, hulluus ja irratio räjähtelevät, ruumiskasat kasvavat.

Leningradin piirityksen suuri runoilija Olga Bergholz kommentoi salaisessa päiväkirjassaan vuodenvaihdetta, ”kuoleman aikaa”, jolloin leningradilaisia alkoi joukoittain kuolla nälkään: ”... Talvella 1941-1942 ”aika lakkasi olemasta” aivan kuin apokalyptisen enkelin valan mukaisesti...”.

Mutta spiraali on samalla myös kalenterin loputonta kiertoa: ikuista paluuta - ihmiskunnan muuttumatonta historiaa. Kuorolaiset ovat lukkiutuneet kuin kellokoneisto toistamaan näkymättömyydestä todellisuudesta, ajattomuudesta tulevaa sanomaa, psalmia, näkemättä kaikkea historiaa, elämän tuhoutumista.

Kaikki äänet särisevät väärinä, kuolleina tai rampautuneina. Mistä löytyy aito merkitys? Runoelman loppu on kuin apofaattinen kommentti tai sanoista pois etsiytyvä yleistys - olkoon credo sitten lausuttu materialismille tai paradoksaaliselle humanismille.

Zavjalov paljastaa kaikkien olemassaolevien diskurssien pätevämmättömyyden - niin neutraalin informatiivisen, kirkollisen, tieteellisen, runollisen kuin propagandistisenkin. Kaikki ne jäävät mykiksi, kun puhutaan ihmisten joukkotuhosta.

Tämä joulujuhla ja paasto menee periaatteellisesti ”runollisen” tuolle puolen. Se on ylittänyt rajan esteettisestä eettiseen - koska runous on mahdoton paitsi Auschwitzin, Hiroshiman ja Gulagin myös Leningradin piirityksen aikakaudella. ”Kaunokirjallisuuteen” Zavjalov reagoi nyt yhtä vahvasti kuin Sartre aikoinaan.

Kuten Kortšagin toteaa, Zavjalov ei runoelmassa enää liitä vierasta sanaa omaan kirjoitukseensa, vaan päinvastoin vieraan-

nuttaa itsensä omasta sanastaan, hukuttaa sen anonyymeihin hengettömiin ääniin. Dokumentti käyttää runoilijaa ja purkaa perinteisen runoilijan hahmon. Herätteen valmiiden tekstien järkyttävään käyttöön Zavjalov sai Christian Boltjanskin näyttelystä, jossa tämä herätti arkisilla hylätyillä roskilla henkiin holokaustissa tuhoutuneiden vanhempiansa muiston.

Zavjalov onkin koetellut tekijyyden ideaa yhä kiivaammin. ”Joulupaaston” teksti-installaatio pyrkii uudenaikaiseen sanataiteeseen. Tämän sanataiteen on, kuten Zavjalov sanoo Igor Kotjuhina haastattelussa, ”problematisoitava kaikki”.

18 ”Joulupaasto” kuuluu hätkähdyttävään lajityyppiin: Leningradin piiritystä käsitteleviin teksteihin. Kirkkain piirityksen neuvostorunoilija oli jo edellä mainittu Olga Bergholz, joka on nyttemmin löydetty uudestaan. Piirityksen tekstit ovat viime aikoina tulleet muutenkin uudestaan venäläiseen kirjallisuuteen. Mutta Zavjalov eroaa kaikista muista käsitellessään aihetta polyfonisesti: hän vie neuvostomonologista ja -paatoksesta vieraannuttamisen pitemmälle kuin kukaan muu.

Virallinen propaganda on niin neuvostoaikana kuin taas nykyäänkin toittanut sankaritekoa. Zavjalov sanoo: ”Minulle kaatuneet eivät ole sankareita, vaan uhreja”. Hän toteaa: ”Sen tuhon totaalisuudessa, jolle Theodor Adorno antoi nimen ”tajuttavaksi mahdoton todellisuus”, Leningrad oli Auschwitzin ja Hiroshiman veroinen. Se on ihmisen tuhoutumista - hänen dehumanisaatiotaan kärsiväksi lihaksi.”

Leningradin kirjallisuus ei Zavjalovin mielestä ole halunnut tiedostaa tätä humanitääristä katastrofia, vaan on hakeutunut belle époquen perijävallaksi. Piirityksen trauma on kielletty, vaiettu, hoitamaton, mikä tuottaa Foucault’n sanoin ”ihmisen kuoleman”. Zavjalov sanoo piiritystraumasta: ”Mutta ei ole runoilijan asia punnita, onko ihmisellä mahdollisuutta vai ei, juuri hän on tuomittu puhumaan ulos trauman, ja jos leningradilaisella runoilijalla ei vielä tänäänkään

ole voimia tehdä tätä, vaan hän piilottaa sen tämän- tai tuonlaisen naamion alle, niin se todistaa vain siitä, miten raskas se on, miten ankarasti se on ruhjonut tämän kaupungin henkisen organisaation, miten voimaton on sen runoääni poluillansa, kuten Homeros sanoo Gneditsin kääntämänä.”

Leningradin tekstiä ei siis ole. Tarvitaan erityisen Leningradin diskurssin luomista, koska kaikki olemassaolevat diskurssit ovat kykenemättömiä kuvaamaan katastrofia.

Mutta tämän tekstin luominen merkitsee radikaalia katkosta kaikkeen olemassaolevaan kirjoituksen perinteeseen. Zavjalovin runous ei pyri venäläisen runouden tuoreuttamiseen ja uudistamiseen. Se ei toimi runousinstituutioiden taistelukentillä, vaan haastaa koko olemassaolon.

Suomentajan selityksiä runokäännöksiin

20

MOKELLUSTA

Zbigniew Herbert: puolalainen runoilija (1924-1998), viittaus hänen kirjaansa Herra Cogito.

Ra(v) ja Rifei: Volgan ja Uralin, suomalais-ugrialaisten alkukodin, muinaiskreikkalaiset nimet.

César Vallejo: perulainen runoilija (1892-1938), viittaus hänen runoonsa ”Ajan vimma”.

väänsi vain murretta: jiddiisiä.

Stempeniu: Sholom-Aleihemin (1859-1916) sentimentaalinen romaani, eräs ensimmäisiä jiddišinkielisiä romaaneja.

εἶμι, εἶμι ja ἴμι: kolme muinaiskreikkalaista verbiä, jotka taivutettaessa muodostavat samanlaisen muodon ja siksi menevät helposti sekaisin.

lokikirja: (Hemerologio Katastromatos) on Georgos Seferisin (1900-1971) kirja.

Odysseus Elytis (1911-1996): Epigrafi hänen runoelmastaan *Monogrammi*.

Irina Kovaleva (1961-2007): venäläinen runoilija ja uuskreikkalaisen runouden kääntäjä.

Herakleon: nyk. Iraklion, Kreetan pääkaupunki.

mitä olemme kerääntyneet forumille odottamaan? Konstantinos Kavafis (1863-1933): Runoja. Kreikan kielestä suomentanut Aapo Junkola. Rauma. 1984.

samalla Kreikka irtoaa paikaltaan, lähtee matkalle: Giorgos Seferis, ”G.C:n mukaan”.

Omonia: Ateenan keskeisimpiä aukioita.

Pentakosionedimnokset: Solon jakoi perustuslaissaan 594 e.a.a. kansalaiset omaisuuden mukaan: a) pentakosiomedimnokset - saavat yli 500 sentneriä satoa, b) ratsumiehet - 300-500 sentneriä, c) zevgitit - 100-300 sentneriä, d) fetit - alle 100 sentneriä.

miksi rikoit sanojen rauhan, miksi rikoit niiden rauhan?: Kostas Montis, merkittävä kyproslainen runoilija (1914-2004).

kivellä lingosta kivellä lingosta: Giorgios Seferis, ”Nimeltään Oresteios”.

21

NELJÄ HYVÄÄ UUTISTA

apofaattinen ajattelu: ortodoksisuuden mystinen suuntaus , joka pyrkii ”puheesta pois”. Se on paradoksaalista kielteistä teologiaa, jonka mukaan tiedon Jumalasta voi saavuttaa vain irtautumalla positiivisesti sisällöllisistä käsitteistä ja väitteistä. Käsitteet ovat maallisen mielen ja ympäristön vankeja. Apofatiikan ydinkäsite on ”pimeys”; jo II Mooseksen kirjassa käytetään ilmaisua ”Jumalan tuntemisen pimeys”. Apofaattisuudessa pimeys tarkoittaa jotakin, joka on vielä enemmän kuin (metafyysinen) valo. Transsendenssin tieto ja kohtaaminen on kirkkaimmankin valon tuolla puolen. Bysanttilainen munkki Dionysos Areopagita eli Pseudo-Dionysos muotoili 600-luvulla tämän teologian perusajatuksset: ”Jumalallinen pimeys on valo, jossa Jumalan sanotaan asuvan ja jota ihminen ei voi lähestyä. Se on näkymätön ja lähestymätön... Tähän valoon pääsee jokainen, joka on otollinen Jumalan tuntemiselle ja näkemiselle tuntematta ja näkemättä häntä. Näin ihminen pääsee todella Hänen

yhteyteensä, joka on näkemisen ja tuntemisen yläpuolella, ja silti tietää ainoastaan sen että Jumala on kaiken aisteilla havaittavan ja mielellä tajuttavan tuolla puolen.”

Ineškajpas: ersäläinen jumala joka kristillistämisen kaudella assosioitui Kristukseen.

Ilja-profeetta (Elias): ortodoksit kunnioittavat häntä pyhimyksenä joka suojelee kuivuudelta.

Ersän poika: tavallinen kansanrunouden hahmo.

Otsjuškajbas: mordvalainen jumala joka kristillistämisen kaudella yhdistettiin Kristukseen.

”että kun Hän meni laiturille Penzassa, koko kaupunki oli kinosten peitossa, ja aukio NKP:n aluekomitean edessä oli kuin jäinen autiomaa, ja sitä pitkin kulki vartiomies”: viittaa Konstantin Pobedonostevin kuuluisaan aforismiin: ”Mutta tiedättekö, mitä on Venäjä? Jäinen autiomaa, ja sitä pitkin kulki huimapäinen ihminen”.

Konstantin Savitski (1844-1905): varsin tuntemattomaksi jäänyt peredvixznikkitaiteilija, joka asui Penzassa ja perusti sinne taideoppilaitoksen. Tässä oppilaitoksessa opiskeli Vladimir Tatlinin ja Aristah Lentulovin kaltaisia merkittäviä avantgardisteja.

otsjazor: ”suuri herra” mokšaksi

inäzor: ”suuri herra” ersäksi.

Ildar ja Ravil: tavallisia tataarinimiä.

Hän pukeutui silkkiin ja samettiin: sitaatti kertomuksesta rikkaasta miehestä ja Lasaruksesta.

Uraza (arab. ud al-fitr): paaston loppumisen juhla, Ramadan

Kurban-bairam (arab. ud al-adha): uhrausjuhla (talven alku).

Sabantui: islamia edeltävältä kaudelta periytyvä Volgan varren turkinsukuisten kansojen juhla kesäkuussa.

Azor: herra mordvaksi.

Tetjantj, Tsjorantj dy Svjatoj Duhontj lemse: Isän, Pojan ja Pyhän Hengen nimeen ersäksi.

Purgazin osa: paikka jossa legendan mukaan kaatui Ersän

ruhtinaskunnan perustaja Purgaz taistelussa mongoleja vastaan
1200-luvulla.

Saran Oš: Saransk mordvaksi

Burtasin maa: burtasit on monissa lähteissä mainittu Penzan
alueella elänyt sittemmin kadonnut kansa, jonka tuntematon kieli oli
ehkä iranilainen.

JOULUPAASTO

Me veisasimme: Johannes Hrysostomoksen hymni Luukkaan
evankeliumista

Igarka: satama napapiirin takana. Stalinin kaudella sinne kuljetettiin 23
proomuilla vankeja Noriskin leireille kuljetettavaksi

Lääketieteelliset sitaatit: *Alimentaarinen distrofia piiritetyssä
Leningradissa, L., 1947.*

Rintamatiedotukset: *Pravda* v. 1941-1942

"Te"-sarjan päätös: kuuluisa katkelma Horatiuksen kolmannen kirjan
toisen oodin lopusta:

Kaunis on kuolla synnyinmaan puolesta;

kuolema saa kiinni pakoön rynnänneen,

se ei sääli aseettomien poikasten

vapisevia polvijänteitä, ei hartioiden väliin vedettyjä päitä.

Joulupalveluksessa veisattu psalmi: syyrialaisen runoilijan Romanos
Medolasin (600-luku) kirjoittama runo.

Suomennokset: Jukka Mallinen, jos ei toisin mainita.

MOKELLUSTA
(2006-2007)

2.

hänen muistinmenetyksensä kanssa onkin parempi vuorten alle
lihakset jaloissa kestävät koko ajan huono olo onhan niin:
ei ketään lähellä eikä voinut jäädä - kuka olet tämän jälkeen
eikä voinut ottaa mukaan kun yö ei vielä ollut pudonnut
karkuun juosseet sisiliskot punnitse
mitä

28 olet saanut aikaan alkaa sataa - aurinko laskee
unohda reflektio ei
ensimmäistä päivää syöt - nukut viimeiset äläkä luule että olet
kovastikin tarpeellinen ne osaavat resitoida yhtä hyvin kaikki
palaa samaan kyllä: ei ketään lähellä

*Ja Hänen tahdostaan vääräuskoisen vaimon kohtu kuivuu ja
tulee mahoksi.*

Ja hänen vuotonsa muuttuvat pahanhajuisiksi.

*Vanhurskaan vaimo taas on kuin hedelmien kaunistama
viikunapuu.*

Ja ihanat ovat hänen kupeensa hänet tuntemaan tulleelle.

3.

ja niin kaikki on pielessä vaikka kuvitteli rutiiniksi muuttuneita
ei aivan niitä nyt loppuu minne epäselvää nyt on
kierrettävä kaukaa yhtä kaikki kukaan ei odota nämä:
hänelle se elämä on ylivoimaista - nehän tuntevat omansa ehtii
tänään

Ja enkelin silmien eteen nousee Hänen sotajoukkoonsa liittynyt.

Ja vain ansiollinen kaatuu pyhän kuoleman kautta.

*Vaan hylätty sortuu tomuun vanhurskaiden jalkoihin.
Ja vääräuskoiset riemuitsevat osastaan hänen osansa rinnalla.*

4.

yksi on hyvä: tällainen ulkomuoto ei mitään epäilyttävää
voisi
vaikka avoimesti kun ei vielä hikoillut - vaikka ensimmäisessä
luokassa jos tietäisivät mitä muuten mahdollista
kaikki tämä on niin minkä tähden
vuorille: minkä tähden tänään voi soittaa viimeisen kerran
huomenna
akku tyhjenee ja mitä sanot: ei mitään sanomista

29

*Ja enkeli kuulutti Hänen vihaansa.
Sillä sukujen vanhimmat olivat unohtaneet rukouksen hetken.
Ja heidän poikansa eivät riemuitse sodasta vääräuskoisia
vastaan.
Ja heidän tyttärensä elävät tottelemattomuudessa ja
haureudessa.*

5.

fiilis meni: ei haluta tappaa ketään ikään kuin ei olisi jänistänyt
samanlainen
kun oli - ei mitään uusia liikutuksia sydän kipeytyisi: vaan
pelko luulen on väkevä liikutus seinässä: kuolema suurelle
Siansyöjälle
ja outoa: ei mitään solidaarisuutta ja paljonko oli raivoa
mutta jostain syystä kun näen nämä tyhjät silmäterät
ja mitä sitten
Minä olen Herra sinun Jumalasi ja Minä annoin maani sinun

omaksesi.

Suurelta Ra-virralta Rifei-vuorille maa on minun.

Niinkö olet rakastanut antamaani maata?

Etä sen täyttävät vääräuskoiset ja heidän vaimonsa ja heidän lastensa lapset?

6.

30 hankkiutui kaupunkiin lukee nimikilpiä porraskäytävissä
suurin osa jo kauan ollut vieraita puhumattakaan
kielestä sitä ei hän sitten oppinut
itsekkään nuorena suunnitteli koko ajan
ja se jotenkin
vain jäi ja kaikkiaan vasta remontoitdut seinät
valtavat
tavaratalot tytöt hoidettuine säärineen
ja heidätkin

Ja Hänen valtavan raivonsa liekki lankesi alas taivaasta.

Ja hänen vihansa rajumyrsky hajotti heidän tyyssijansa.

Ja pyhässä sodassa suli rasva heidän sydämistään.

Vanhurskaat taas lepäsivät paratiisin niityillä.

7.

*lopuksi henkilöhahmo tekee jotakin minkä jälkeen runoilijan oleskelu
tekstissä osoittautuu turhaksi; silloin hän poistuu
frustroituneena ja hänen paikalleen ilmestyy ensin sairaanhoitajia,
sitten poliiseja, turvallisuuspalvelun tutkijoita sekä toimittajia ja
kuvausryhmiä; vähitellen ne täyttävät sivun koko tilan jäännöksettä
itsellään ja on jo mahdotonta selvittää tapausten kulkua tai edes
palata alkuun ja lukea tekstiä kokonaan.*

II TUHOAMISEN AIKA EN HOMMAGE À CÉSAR VALLEJO

32

Kabina - 2 z.

Pisuar - 1 z.

Za korzystanie z umywalki - dopłata 50 rg.

Toiletin hinnasto Auschwitzin asemalla.

1. Ne olivat kaikki varsin epämiellyttäviä: peseytyivät liian harvoin; käyttäytyivät seurassa epäluontevasti ja hymähtelivät lihanhimoisesti omille rasvaisille jutuilleen.
2. Jokainen muuten omaan tapaansa; kuten karkea paksu Broha, jonka valtavat tissit olivat aina piirakanmuruissa, ja joka ei sitten päässytkään naimisiin.
3. Ja näppyläinen Herzl, epäsäätyisen liiton hedelmä (äiti sellisti, isä lukkoseppä), joka valehteli kehnosti opiskelevansa asianajajaksi.
4. Ja varsin ilkeä Srul, isättömänä kasvanut, jonka babuška täytti vinkuvalla äänellään koko korttelin eikä osannut puhua millään kielellä, väänsi vain murretta; Srul joutui hädin tuskin 12-vuotiaana varkaudesta työsiirtolaan.

5. Hänen isäpappansa ilmestyi sitten myöhemmin - ilmeisesti oman kakkunsa istuttuaan - jalkapuolena (oli sellainenkin haukkumasana: kiskon sinulta jalat irti); taisin tunnistaa hänen proteesinsa: sellainen ruusunvärinen.

6. Ja koppava Tevl, joka poltti ja ahmi uskomatonta roskaa, ettei vain jäisi velkaa isäpuolelleen, joka ei sitten onnistunutkaan kiipeämään porvarienv joukkoon; ainoa, mikä hänessä oli hyvää: illanistujaisissa hän vingutti viulua tai kilkutti pianoa; varsin mauttomasti muuten, eli kuten sanotaan ”sielusta”.

7. Jopa iloluontoinen Rohele (kerran kun menin hänen luokseen, hänellä ei ollut tavanomaisia valkeita pikkuhousujaan), joka piti ”tyynynaluskirjanaan” Stempeniuta ja joka äänsi väärin Heinen värssyjä, hänkin oli itse asiassa auttamaton tyhmeliini, eikä edes erityisen vaativainen.

33

8. Ne, jotka olivat vaativaisempia (pukeutuivat eurooppalaisittain, sönköttivät saksaa ilman selvää aksenttia), livistivät odottamatta sen kesän päättymistä.

9. Syksyllä taas paikalliset huligaanit, jotka olivat kirjoittaneet seiiniin *jebać żydów* kaatuivat rintamalla tai heidät internoitiin; jonkun ampuivat venäläiset, joku lähti metsään.

10. Olemisen ja ajan uusilla organisaattoreilla oli täydellisemmät taidot hygieniassa, ja heidän johtajansa eivät edes sotkeneet keskenään muotoja *εμί*, *ειμί* ja *ιημι*; eräät osasivat jopa lukea partituuria.

niin että tekijällä ei ole kirjoitettuun mitään lisättävää

III VIIMEINEN MUISTIINPANO LOKIKIRJAAN
EN HOMMAGE AUX POÈTES GRÈQUES MODERNES

34

Murehdin aurinkoa ja murehdin vuosia, jotka tulevat
Odysseus Elytis
Irina Kovalevan muistolle

1.

erityisen sopimatonta on lausua ääneen jumalten nimiä: Zeus, Poseidon, Phoibos (kuin lastenkirjassa); kuten silloin, Herakleionin rankkasateeseen hukkuneilla kaduilla: miten ne välkkyivät satunnaisessa valon repeämässä puhdistuttuaan koirien ja ihmisten jätöksistä (Herakleen arvoinen uroteko!), - ja sitten taas: tuulta ja sadetta, tuulta ja sadetta;

laivareitit poikki, lennot peruutettu

mitä me olemme kerääntyneet forumille odottamaan

2.

erityisen noloa vääntyneiden fraasien takia (ei edes fraaseja - sanoja); kolmekymmentä vuotta (enemmän kuin Odysseus!) odotit näitä

rantoja, tätä merta; yksin tein olet nähnyt kaikenlaista; voi muistella ja kertoa paljon; kaikki riippuu ainoastaan voinnista (se tuskin on hyvä tällaisella säällä);

valo sammui; johdot katkesivat jossakin

samalla Kreikka irtoaa paikaltaan, lähtee matkalle

3.

erityisen sietämätöntä on muistuttaa ”ylevästä”, puhua ”selvästi” (ja ennen kaikkea ajatella ”selvästi”), lausua innoittuneena ”suurten” säkeitä; näetkö, Boiotian lakeilla puuvillapelloilla (tervehdys Hesiodokselle!) - neekeri, laiton siirtolainen? - se olet sinä; virtsalta haisevilla kujilla Omonian takana mielipuoli kulkuri (tai ehkä kyynikko)?, ja sekin olet sinä;

35

pentakosiimedimneille ja ratsumiehille jyrähtävät heti sarastuksessa vasaraporakoneet;

miksi rikoit sanojen rauhan, miksi rikoit niiden rauhan?

4.

erityisesti on mahdotonta tehdä tulevaisuudensuunnitelmia, panna toiveensa monokratiaan, aristokratiaan, demokratiaan (voi Platon!); luottamusta herättävät pikemminkin jätevuoret Elysionin tienpientareilla, Eleusiin teollisuusalueet, muovikatot Theeban mustalaisten asumusten yllä;

”sankarillinen”, sen alkuperäisessä merkityksessä
kivellä lingosta kivellä lingosta

NELJÄ HYVÄÄ UUTISTA
(2008)

ERSÄLÄISTEN HYVÄ UUTINEN

Ja Ineškajpaz kulki kaikkialla Alatyrjin seudun kylissä ja asutuskeskuksissa. Hän opetti heidän kouluissaan ja ammattikouluissaan sekä kulttuuritaloissaan, kertoi hyviä uutisia lähestyvistä Itsenäisyydestä ja paransi ihmisten kaikki taudit ja vaivat.

39

1. Erityisesti sen vuoden elokuussa, kun satoi lakkaamatta;
2. kun mustamulta ei enää ollut mutaa vaan velliä;
3. kun valtatie Tšamzan takana (siitä eteenpäin ei silloin ollut asfalttia - vain gudronin peittämää soraa) alkoi jopa ikään kuin haistakin toiselta;
4. ja Atjaševon kirkossa (siinä oli pidetty palveluksia kaikki neuvostovuodet) - sininen puinen pikku kupoli, jossa oli typeriä kultatähtiä -
5. vanhat mordvalaismummit tekivät kumarruksia profeetta Iljalle vailla tavanmukaista utteruutta;

6. ja kylän juopot ryysypekat ja Saranskista lomalle tulleet tytöt, jotka kävivät siellä peruuttamattomasti huoruuden polkua;

7. ja jostakin ränsistyneestä hökkelistä esiin ryöminyt rumilus, jolla oli valtava roikkuva pää;

8. yrittivät Häntä odottaessaan suojautua märältä tuulelta bussipysäkkien katosten alle:

Kun hän näki väkijoukot, Hänet valtasi sääli, sillä ihmiset olivat näännyksissä ja heitteillä eikä heissä ollut sääliä toinen toistansa kohtaan.

40

2.

Ja hänestä puhuttiin kohta kaikkialla Mordvan Autonomisessa Neuvostotasavallassa, ja kansallisen älymystön edustajat sanoivat: "Nyt on tullut se, joka sanoo, että hän on Ersän Poika, vaan mikä syömäri ja juomari, varkaiden ja hutsujen ystävä?"

1. Ja saatettiin sanoa mitä tahansa siitä oudosta seurueesta, joka istui silloin elokuussa iltaisin, kuten täällä sanottiin, "kahvilassa" -

2. Ardatovin haisevassa ruokalassa - toisella puolen tietä oli maalatusta vanerista tehty purkamatta jäänyt juhlaoroke;

3. kaikki näyttivät rääkätyiltä ja uupuneilta, tai kuten runossa olisi sanottu, työtätekeviltä ja raskautetuilta;

4. ne söivät pesemättä käsiään, joivat vodkaa, katsoivat synkästi eteensä, kieltäytyivät puhumasta venäjää;

5. silloin pelko ajoi paikallisen jengin (joku niistä vasikoi sitten kyttikseen) joenrannan telttakatoksiin;

6. polttivat ”Sever”-paperosseja (jostain syystä uskottiin, että ne kostuvat vähemmän), kiroilivat häijyisti, uhkasivat potkia kaikista paskat pihalle.

Kytät kokoontuivat neuvottelemaan juonesta, jolla he saisivat Hänet käsiinsä tappaakseen hänet. Mutta Ineškajpaz, saatuaan tietää tämän lähti sieltä pois, ja Häntä seurasi paljon kansaa, ja hän paransi heidät kaikki.

MOKŠIEN HYVÄ UUTINEN

42

Sen jälkeen Hän kulki Mokšan maan kaupungista kaupunkiin ja kylästä kylään. Hänellä oli seurassaan Kaksitoista sekä muutamia vaimoja, ja kaikki nämä avustivat häntä ruumiillaan ja varoillaan.

1. Ja juuri silloin tuli kevät, ja nousi niillä seuduilla ennenkuulumaton vedenpaisumus;
2. ikään kuin Lämmin meri, jota Inäzor Tyštän oli lähtenyt etsimään, kuten vanhat vaimot kertoivat, olisi itse saapunut hänen siemenensä luokse.
3. Ja Mokšatrvan kylä (venäjäksi Hiekka-Kanakovo), minne he seisautuivat vedenpaisumuksen ajaksi, muuttui saareksi.
4. Ja lapsia (Päästäkää heidät! Antakaa heidän tulla minun tyköni! puhui hän) tuotiin Kondorovkaan kouluun moottoriveneillä.
5. Ja vedestä törrötti tammien latvoja, ja pajukkoon hyytyi sulamatonta jäärouhetta.

6. Ja koko sen viikon ajan, kun he olivat siellä, aurinko sokaisi näkevät ja kuuroutti kuulevat.

7. Ja kun maatiloilla eivät jyrisseet lypsykoneet, vallitsi jopa voi sanoa hiljaisuus.

8. Ja kun vesi ei laskenut, lauontain kolmannen yövartion alussa he rikkoivat lukon naapurin ruuhesta; mutta Hän ei ollut heidän kanssaan.

Neljännän yövartion vaiheilla Otsjuškajtis tuli vettä pitkin kävellen heitä kohti.

43

2.

Yhtenä päivänä Hän tulee Opetuslastensa kanssa Saranskiin asemalle ja sanoo heille: nousemme ylös Suran laaksoon. Ja he ottivat liput toiseen luokkaan. Ja lähtivät.

1. Ja kello oli 4.15 aamulla, ja matkustajajuna nro. 669 Gorkista Penzaan oli myöhässä vain 20 minuuttia.

2. Ja heidän matkantekonsa aikana Hän nukahti. Ikkunan takana taas tuli aluksi kovasti lunta ja tuiskusi, mutta sarastukseen mennessä kaikki hiljeni, mutta kylmeni niin,

3. että kun Hän meni laiturille Penzassa, koko kaupunki oli kinosten peitossa, ja aukio NKP:n aluekomitean edessä oli kuin jäinen autioma, ja sitä pitkin kulki vartiomies;

4. ja aamuhämärissä Hän nousi vanhaan kaupunkiin, väistämättä tuulta, kietoutumatta syysulsteriin ja ilman hattua,
5. ja yksikerroksisten puumökkien savupiippujen yllä seisoivat savut väkevästi.
6. Ja kun he kulkivat, kujilta ryömi sairaita ja rampoja, ja ne johdattivat kädestä sokeita, ja kantoivat voimattomia,
7. ja aukiolla Konstantin Apollonovitš Savitskille nimetyn oppilaitoksen luona Häntä ympäröi jo kansanjoukko, ja hän puhui heille mokšaksi,
8. ja hän opetti heitä siinä paikassa, tuulessa ja pakkasessa, ja kun kukaan ei ymmärtänyt, Hän alkoi koskea tulleita ja tuotuja,
9. ja paransi heidät kaikki. Ja opetuslapset tulivat Hänen luokseen ja sanoivat Hänelle: miksi vaikenit, Otsäzor?
10. Hän sanoi heille vastaukseksi: Koskin heitä, koska heillä ei ollut kieltä, että puhuisin heidän kanssaan.
11. Ja tein ihmeitä, koska ei ollut johtopäätöksiä, jotka olisivat mahtuneet heidän päihinsä.

Sillä näiden ihmisten luonto oli raaistunut.

MISÄÄRIEN HYVÄ UUTINEN

1. Oli rikas tataari; hänen nimensä oli Ildar ja hän oli syntynyt Gorkin alueen Kyzyl-Oktjabrskin piirikunnasta.

45

2. Hän oli järkevä ryöväri: häntä ei pantu istumaan, ei tapettu.

3. *Hänen vaatteensa olivat purppuraa ja hienointa pellavaa, ja päivästä päivään hänen elämänsä oli pelkkää ylläilyä ja juhlaa.*

4. Kävi perjantaisin moskeijassa.

5. Oli eräs koditon spurgu nimeltä Ravil, joka virui asemalla vessan oven pielessä Sergatšissa täynnä paiseita. Koiratkin tulivat siihen ja nuolivat hänen paiseitaan.

6. vaan toiset tataarit söivät, joivat ja menivät naimisiin ja maksoivat kalymmin, menivät miehelään ja ympärileikkauttivat poikansa,

7. söivät, joivat, ostivat autoja, möivät tavaraa eteenpäin tiskin alta, rakensivat osuuskunnallisia huoneistoja ja huviloita,

8. ja tuli syksy, ja satoi Urazasta Kurban-Bairamiin,

9. ja sitten tuli talvi ja kevät ja kesä, ja vietettiin Sabantui,

10. ja sen jälkeen syksy ja taas Uraza.

Totisesti Allah on kaikkietävä, nöyrä! Joka tottelee Allahia ja Hänen profeettaansa, sen Hän johdattaa puutarhoihin, missä laaksoissa virtaavat purot – ikuisesti tulevat he olemaan siellä.

2.

46

Mutta jos sinä näkisit, miten päättävät päivänsä ne, jotka eivät usko: enkelit lyövät heitä kasvoihin ja selkään. Taistele vihollisia vastaan, kunnes kaikki usko kuuluu Allahille: mutta jos vihollisesi taipuvat rauhaan, taivu sinäkin siihen, ja turvaa Allahiin, sillä Hän on kuunteleva, johdattava.

1. Mutta syksyllä ja talvella ja keväällä ja kesällä jotakuta syljettiin kasvoihin, joltakulta potkittiin kengillä huulet halki, jotakuta hakattiin kepillä päähän. Ne olivat Lain ihmisiä.

2. Ja oli vielä niitä, jotka yhdestä huusivat ”hyvä” ja toisesta ”paha” ja osoittivat olevansa oikeassa veitsen iskuin. Ne eivät olleet Lain ihmisiä.

3. Vaan Hän sanoi heille ”pyhitetty olkoon”, sillä kaikki oli iljettävää,

4. sanoi ”saapukoon”, sillä mitään ei saapunut eikä tapahtunut,

5. ja puhui ”tulkoon” sillä mitään ei ollut

6. eikä heitä itseään ollut.

7. vaan oli Hänen hikensä kuin veripisarat, maahan tippuvat

8. ja Hänelle puhuttiin "Azor, Azor" ja hän puhui heille "painukaa vittuun. Minä en tunne teitä".

Ja kaikki kieroilivat, ja kieroili Allah, ja Allah oli paras kieroilija. Ei ole muuta Jumalaa kuin Hän, suurta, viisasta.

RUZIEN HYVÄ UUTINEN

48 Tämän jälkeen Azor valitsi vielä toiset seitsemänkymmentä opetuslasta ja lähetti heidät kaksittain Kasvojensa edestä jokaiseen kaupunkiin ja jokaiseen kaupunkimaiseen asutuskeskukseen ja jokaiseen piirikeskukseen ja jopa jokaiseen kyläneuvostoon.

1. Ja ne olivat Ordan'buje ja Atjaševo, Najmany ja Kotškurovo,

2. sekä myös Išalki ja Kemlja Ersän maassa.

3. Ja olivat Potjma ja Javas, Salazgorj ja Pišlja,

4. sekä myös Purdoš ja Sivinj Mokšan maassa.

5. Ja vielä Pikšenj ja Jaz, Arzamas ja Alatyryj Purgazin osassa,

6. sekä myös Tšembar ja Poim, Narovtšat ja Kašenkur Purešin mailla.

7. Ja Saran Oš esikaupunkeineen: Atemar, Posop, Ljambirj.

8. Ja Penza esikaupunkeineen: Šemyšlej, Ramzaj, Ardym.

9. Ja sinä, Obran Oš, Nižnyj Novgorod, Mordvan kaupunkien isä, korkealle on kohotettu sarvesi.

10. Tapahtukoon puhuttu puhalletun Tyštänin tooraman kautta:

Ja sinä, Burtasien maa, jota pitkin valtatiet levittäytyvät arolle, siellä Suran takana, ja sinä metsäkansa Tsnellä, Meštšeran siemen, joka harhaillet venäläisen uskon teillä, jopa sinäkin näit Itsenäisyyden valon, ja se – se nousi loistamaan kaikille kuoleman varjossa istuville.

2.

49

Ja hänen lähestyessään Obran Ošia – Nižnyj Novgorodia – ja tullessaan Nižnyj Novgorodiin ja noustessaan Sverdlovin kadulle, nyttemmin Bolšaja Pokrovskajalle, koko kaupunki alkoi liikehtiä ja kysyi: kuka Tämä on? Kansaa taas sanoi: Tämä on Ineškajpaz, Mordvan jumala.

1. On yleisesti tiedossa, miten tämä yritys päättyi, kun koko tämä seurue päätti jäädä Nižniin Pääsiäiseen saakka.

2. Kaikki kuulivat, mitä tapahtui perjantaina noin kello 12.00 Moskovan aikaa Georgijevskin rinnekadulla, ja mitä sunnuntaina noin kello nolla Bugrovskin hautausmaalla,

3. mutta tärkeintä oli: elämää kaupungissa ei onnistuttu desorganisoimaan, metro toimi kuin myös maanpäällinen matkustajaliikenne,

4. järjestys palautettiin pelkästään miliisin voimin,

5. ilman Omonin osallistumista, ilman täsmäpommituksia, ilman räjähdysisiä kerrostaloissa.

6. Joten kukaan ei tuonut mitään Miekkaa: Mordvan maassa säilyi rauha ja sen monikansallisilla ihmisillä hyvä tahto.

7. Ja pojan yksimielisyys isänsä kanssa, ja tyttären äitinsä kanssa,

8. ja anopin miniän kanssa, ja appiukon vävyn kanssa,

9. ja kaikkien päälliköiden alaistensa kanssa.

50

Tetjantj, Tsjorantj dy Svjatoj Duhontj lemse.

Tässä kaikki.

JOULUPAASTO
(2009)

29. MARRASKUUTA 1941, LAUANTAI

Sää:

53

Päivälämpötila Leningradissa
9-11 astetta pakkasta;
pilvistä, paikoin lumikuuroja;
tuulen suunta vaihteleva, 3-7 m/s;
ilmanpaine 762 mm;
kosteus 96 prosenttia.

Joulupaaston ensimmäinen viikko:

Vanhaa lukua 16. lokakuuta. Muisto:

Apostoli ja evankelista Matteus.
Vanhurskas Fulvianus, Etiopian ruhtinas.

Luostarisääntö:

Tänään, kuin myös sunnuntaina
tiistaina ja torstaina sallitaan kala.
Maanantaina lämmin ruoka ilman voita.

Keskiviikkona ja perjantaina – kuivamuona.

Elintarvikekortit. Littera "I":

Leipäkortti marraskuuksi.

Kupongit 29. päiväksi:

Ensimmäinen kuponki: 50 grammaa

Toinen kuponki: 50 grammaa

Kolmas kuponki: 50 grammaa

Neljäs kuponki: 50 grammaa

54 Leningradin rintaman sotaneuvoston päätöksellä on tänään säädetty uudet väestön leipähuollon normit.

Ryyni-, makaroni-, kala-
ja kalatuotekortti marraskuuksi:

Ryynikuponki nro. 24: 25 grammaa.

Muutettu tavaraksi maanantaina 24. marraskuuta.

Kalakuponki nro. 3: 100 grammaa.

Muutettu tavaraksi maanantaina 24. marraskuuta.

Liha- ja lihatuotekuponki marraskuuksi:

Kuponki nro. 16: 25 grammaa.

Muutettu tavaraksi perjantaina 28. marraskuuta.

Rasvakuponki marraskuuksi:

Kuponki nro. 24: 10 grammaa.

Muutettu tavaraksi maanantaina 24. marraskuuta.

Sokeri- ja leipomotuotekuponki marraskuuksi:

Kuponki nro. 16: 50 grammaa.

Muutettu tavaraksi perjantaina 28. marraskuuta.

Minä sanoin:

Ja vielä toisen kerran
minulle tulee sellainen erityinen kaappi:
yhdessä kohdassa on ruisleipää
toisessa kohdassa on ohraleipää
toisessa kohdassa on rieskaa
toisessa kohdassa on ranskanleipää
toisessa kohdassa on korvapuusti
toisessa kohdassa on happamatonta leipää

Sinä sanoit:

55

Kotja kävi ja sanoo:
Teetkö Šura miulle rosollia.
Kotja, no mistä mie siulle rosollia teen?

Hän sanoi:

Aliravitsemussurkastuminen on patologinen prosessi, jota kliiniseltä kannalta on tarkasteltava erityisenä tautiopillisena yksikkönä. J. L. Rappoport on esittänyt hypoteesin sen mahaperäisestä synnystä. Nojautuen nykyaikaisiin käsityksiin vatsan limakalvon monimuotoisesta erityyseen liittyvästä ekskretorisesta ja inkretorisestä funktiosta ja sen roolista elinprosessien hermostollis-humoraalisessa säätelyssä kirjoittaja pitää vatsan limakalvon aineenvaihdunnan häiriötä pääsyyinä aliravitsemussurkastumisen taudinsyynä.

Hän sanoi:

Minä makaan sairaana,
ja ne vaan ahmivat ja ahmivat, ahmivat ja ahmivat.

Te sanoitte:

Oi miten suurenmoinen oli lumisade tänään päivän
laskiessa nämä hahtuvat jotka pyyhkivät pois
ympäristön piirteet tämä ääriviivojen
häviäminen varjojen katoaminen äänten sammuminen

56

Ne sanoivat:

Viime yönä kenraali Haritonovin komentamat Eteläisen rintaman joukko-osastot mursivat saksalaisten joukkojen asemat ja uhaten niitä saarroituksella murtautuivat koillisesta Rostoviin ja valtasivat sen. Taisteluissa Rostovin vapauttamiseksi saksalais-fasistisista anastajista murskattiin täydellisesti kenraali Kleistin ryhmittymä, johon kuuluvat 14. ja 16. panssaridivisioona, 60. motorisoitu divisioona sekä SS-divisioona ”Viikinki”. Vastustaja jätti taistelukentälle yli viisi tuhatta kaatunutta. On otettu suuri sotasaalis, jota parhaillaan lasketaan.

Ja me veisasimme aamupalveluksessa.

Minun sieluni ylistää Herran suuruutta,
minun henkeni riemuitsee Jumalasta Vapahtajastani.

6. JOULUKUUTA 1941, LAUANTAI

Sää:

57

Päivälämpötila Leningradissa

11-13 astetta pakkasta;
vaihtelevaa pilvisyyttä, paikoin lumikuuroja;
koillistuulta, 3-4 m/s;
ilmanpaine 760 mm;
kosteus 96 prosenttia.

Joulupaaston toinen viikko:

Vanhaa lukua 23. marraskuuta. Muisto:

Pyhittäjäisä Amfilokhos, Ikonoksen piispa.
Pyhittäjäisä Gregorios, Akrahantoksen piispa.
Pyhä vanhurskas suuriruhtinas Aleksanteri Nevalainen.
Pyhittäjämarttyyri Sisinos, Kizitšin piispa.
Marttyyri Theodoros Antiokialainen.

Luostarisääntö:

Tänään, kuin myös sunnuntaina,
tiistaina ja torstaina, sallitaan kala.
Maanantaina lämmin ruoka ilman voita.
Keskiviikkona ja perjantaina – kuivamuona.

Elintarvikekortit. Littera "I":

Leipäkortti joulukuuksi.

Kupongit 6. päiväksi:

58

Ensimmäinen kuponki: 25 grammaa

Toinen kuponki: 25 grammaa

Kolmas kuponki: 25 grammaa

Neljäs kuponki: 25 grammaa

Viides kuponki: 25 grammaa

Ryyni- ja makaronikuponki joulukuuksi:

Muutetaan tavaraksi ensimmäisten kymmenen päivän lopussa.

Liha- ja lihatuotekuponki joulukuuksi:

Kupongit nro. 1-4: 100 grammaa.

Muutetaan tavaraksi ensimmäisten kymmenen päivän lopussa.

Rasvakuponki joulukuuksi:

Kupongit nro. 1-5: 50 grammaa.

Muutetaan tavaraksi ensimmäisten kymmenen päivän lopussa.

Sokeri- ja leipomotuotekuponki joulukuuksi:

Kupongit nro. 1-5: 250 grammaa.

Muutetaan tavaraksi ensimmäisten kymmenen päivän lopussa.

Minä sanoin:

Ja vielä toisen kerran
minulle tulee sellainen erityinen kaappi:
yhdessä kohdassa on mannaryynejä
toisessa kohdassa on helmiryynejä
toisessa kohdassa on ohraryynejä
toisessa kohdassa on vehnäryynejä
toisessa kohdassa on kauraryynejä
toisessa kohdassa on tattariryynejä

Sinä sanoit:

59

Tapasin Manjan kadulla, ja se sanoo:
Polja-setä syö jo altansa.

Hän sanoi:

Ruumiinavaustietojen yhteenvedon mukaan havaittiin 1866 ruumiinavauksesta 287 tapauksessa (ts. 15,4 prosentissa) ei-komplisoitunut aliravitsemussurkastuminen pöhöttymien kanssa ja ilman. Nämä ovat tapauksia, joissa ei todettu mitään komplikaatioita ja ennen kaikkea punatautia. Nämä ei-komplisoituneet tapaukset sallivat havaita ja määrittellä patologisia muutoksia, jotka ovat ominaisia aliravitsemussurkastumiselle sinänsä.

Hän sanoi:

Minä makaan ja pelkään nukahtaa,
jos ne pihistävät minun korttini ja ahmivat kaiken?

Te sanoitte:

Oi ihana oli tämäkin päivä
kaikkein puhtaimpaan lumeen hukkunut
ja heikon auringon repeämät kipeä sini
pilvien karkaaminen kauas

Ne sanoivat:

60 Eilen armeijankenraali Meretskovin johtamat joukkomme
murskasivat kenraali Schmidtin joukot ja valtasivat Tihvinän
kaupungin. Taisteluissa Tihvinästä tuhottiin 12. panssari-,
18. motorisoitu ja 61. jalkaväkidivisioona. Saksalaiset jättivät
taistelukentälle seitsemän tuhatta ruumista. On otettu suuri
sotasaalis, jota lasketaan.

Ja me veisasimme aamupalveluksessa:

Sillä hän on luonut katseensa vähäiseen palvelijaansa,
Tästedes kaikki sukupolvet ylistävät minua autuaaksi.

13. JOULUKUUTA 1941, LAUANTAI

Sää:

61

Päivälämpötila Leningradissa
12-14 astetta pakkasta;
vaihtelevaa pilvisyyttä, ei sadetta;
itätuulta, 1-2 m/s;
ilmanpaine 757 mm;
kosteus 95 prosenttia.

Joulupaaston kolmas viikko:

Vanhaa lukua 30. marraskuuta. Muisto:

Pyhä Apostoli Andreas Ensinkutsuttu.
Pyhittäjäisä Frumentius, Intian arkkipiispa.

Luostarisääntö:

Tänään, kuin myös sunnuntaina,
tiistaina ja torstaina sallitaan kala.
Maanantaina lämmin ruoka ilman voita.
Keskiviikkona ja perjantaina – kuivamuona.

Elintarvikekortit. Littera "I":

Leipäkortti joulukuuksi.
Kupongit 13. päiväksi:
62 Ensimmäinen kuponki: 25 grammaa
 Toinen kuponki: 25 grammaa
 Kolmas kuponki: 25 grammaa
 Neljäs kuponki: 25 grammaa
 Viides kuponki: 25 grammaa

Ryyni- ja makaronikortti joulukuuksi:
Kupongit nro. 9-16: 200 grammaa.

Liha- ja lihatuotekuponki joulukuuksi:
Kupongit nro. 5-8: 100 grammaa.
Muutetaan tavaraksi toisen kymmenen päivän lopussa.

Rasvakuponki joulukuuksi:
Kupongit nro. 6-10: 50 grammaa.
Korvataan tavaralla toisen kymmenen päivän lopussa.

Sokeri- ja leipomotuotekuponki joulukuuksi:
Kupongit nro. 6-10: 250 grammaa.
Muutetaan tavaraksi toisen kymmenen päivän lopussa.

Minä sanoin:

Ja vielä toisen kerran
minulle tulee sellainen erityinen kaappi:
yhdessä kohdassa on sokeria
toisessa kohdassa on herneitä
toisessa kohdassa on papuja
toisessa kohdassa on linssejä
toisessa kohdassa on jauhoja
toisessa kohdassa on riisiä
toisessa kohdassa on vermiselliä

63

Sinä sanoit:

Mie oon kasarmimuonissa,
Šurik se taas on kotona ihan yksin, ihan yksin.

Hän sanoi:

Ruumiin yleinen habitus riippuu siitä, onko pöhöttymiä vai ei. Riutuneessa muodossa silmät painuvat syvälle silmäkuoppiin, poskipäät töröttävät, raajojen ja lantion luut työntyvät poikkeuksellisen selvästi esiin. Ruumiin jäykistyminen etenee usein hitaasti, se alkaa alaraajojen lihaksista eikä kasvojen ja olkapäiden lihaksista, kuten tavallisesti. Selluliitti ei tavallisesti sisällä rasvaa.

Hän sanoi:

Ei. Nämäkö muka ovat nälässä? Näillä on kaikki besorkattuna.

Te sanoitte:

Oi miten kauan on siitä kun tämä virta oli niin sokaiseva
ei jäänmurtajien avaamaa railoa
ei horisonttia ja savuja täydellisyys
 lumeen peittyneen veden valkoinen lakeus

Ne sanoivat:

64

Kulutettuaan vastustajaa taisteluissa edeltä käsin länsirintamamme joukot siirtyivät 6. joulukuuta 1941 vastahyökkäykseen sen iskuryhmittymiä vastaan. Joulukuun 11. päivän päättyessä tilanne on seuraava:

a) kenraali Vlasovin joukot ovat hyökänneet vastustajan 2. panssari- ja 106. jalkaväkidivisioonaa vastaan ja vallanneet Solnetsnogorskin kaupungin.

b) kenraali Rokossovskin joukot ovat hyökänneet vastustajan 5., 10. ja 11. panssaridivisioonaa, SS-divisioonaa ja 35. jalkaväkidivisioonaa vastaan ja vallanneet Istran kaupungin.

c) kenraali Belovin 1. kaartin ratsuväkiosasto on tuhonnut peräkkäin vastustajan 17. panssari-, 29. motorisoidun jalkaväki- ja 167. jalkaväkidivisioonan ja ajaa takaa niiden jäännöksiä. Se on vallannut Juhnovin ja Stalinogorskin kaupungit. Joukko-osastomme ovat hyökkäykseen siirryttyään vallanneet ja vapauttaneet saksalaisista yli 400 asutuskeskusta, on saatu saaliiksi 386 panssarivaunua, 4317 autoa, 704 moottoripyörää, 305 tykkiä, 104 miinanheitintä, 545 konekivääriä, 546 rynnäkkökivääriä. Saksalaiset ovat menettäneet taistelukentällä näiden päivien aikana yli 30 tuhatta sotilasta.

Ja me lauloimme aamupalveluksessa:

Sillä Voimallinen on tehnyt minulle suuria tekoja,
Hänen nimensä on pyhä.
Polvesta polveen hän osoittaa laupeutensa.

20. JOULUKUUTA 1941, LAUANTAI

Sää:

67

Päivälämpötila Leningradissa

17-19 astetta pakkasta;

vaihtelevaa pilvisyyttä, ei sadetta;

itätuulta, 6-8,

puuskittain 10-12 m/s;

ilmanpaine 745 mm;

kosteus 98 prosenttia.

Joulupaaston neljäs viikko:

Vanhaa lukua 7. joulukuuta. Muisto:

Pyhittäjäisä Ambrosius, Mediolanin piispa.

Marttyyri Afinodoros.

Pyhittäjäisä Johannes, Petšerin paastoaja.

Pyhittäjäisä Paavali Kuuliainen.

Luostarisääntö:

Tänään kuin myös sunnuntaina,
tiistaina ja torstaina, sallitaan kala.
Maanantaina lämmin ruoka ilman voita.
Keskiviikkona ja perjantaina – kuivamuona.

Elintarvikekortit. Littera "I":

Leipäkortti joulukuuksi.

Kupongit 20. päiväksi:

68

Ensimmäinen kuponki: 25 grammaa

Toinen kuponki: 25 grammaa

Kolmas kuponki: 25 grammaa

Neljäs kuponki: 25 grammaa

Viides kuponki: 25 grammaa

Ryyni- ja makaronikuponki joulukuuksi:

Kupongit nro. 9-16: 200 grammaa.

Ei muutettu tavaraksi.

Liha- ja lihatuotekuponki joulukuuksi:

Kupongit nro. 5-8: 100 grammaa.

Ei muutettu tavaraksi.

Rasvakuponki joulukuuksi:

Kupongit nro. 6-10: 50 grammaa.

Ei muutettu tavaraksi.

Sokeri- ja leipomotuotekuponki joulukuuksi:

Kupongit nro. 6-10: 250 grammaa.

Ei muutettu tavaraksi.

Minä sanoin:

Ja vielä toisen kerran
minulle tulee sellainen erityinen kaappi:
yhdessä kohdassa on perunaa
toisessa kohdassa on porkkanaa
toisessa kohdassa on kaalia
toisessa kohdassa on punajuurta
toisessa kohdassa on kurkkuja
toisessa kohdassa on tomaatteja
toisessa kohdassa on kurpitsaa

69

Sinä sanoit:

Ljoša miulla on joutunu petiin, ja Šurik on niin ikävä,
ja mie saan vaan juosta ja juosta.

Hän sanoi:

Ruumiinavaustietojen mukaan ilmenneitä pöhöttymiä oli havaittavissa noin 40:ssä tapauksista. Pöhöttyneiden ruumiiden iho on kalpea, ei harmahtavaa sävyä. Usein esiintyy orvaskeden irtoamista ja laajojen rakkuloiden muodostumista. Ihonalainen ja lihastenvälinen selluliitti on puoliksi läpinäkyvä, siitä erittyy läpinäkyvää nestettä, jota viillosta valuu runsaasti.

Hän sanoi:

Ei, ne kaikki vain ahmivat.
Mistä ne ovat hankkineet kaiken tämän?
Sehän on selvää tuholaisuutta.

Te sanoitte:

Tämä sininen taivas tämä joulukuun harvinaislaatuinen lahja
tämä silmälle totunnaisten väistämättömien piirteiden
vaihtuminen pilvien untuvainen lento usvaa juova horisontti
70 säteitten valokehässä

Ne sanoivat:

Ankarien taisteluiden tuloksena on armeijankenraalimajuri, tov.
Fedjuninskin osasto 54 tuhonnut vastustajan Vojbokalovskin
armeijaryhmän. 11. jalkaväkidivisioonan,
291. jalkaväkidivisioonan ja 254. divisioonan 2. rykmentin
osastot on tuhottu. Joukkomme ovat ottaneet haltuunsa
Vojkalovon piirikunnan ja Vojkalovon aseman. Taisteluissa
Vojkalovon suunnalla vastustaja jätti taistelukentälle yli viisi
tuhatta ruumista. Vastustajan takaa-ajo jatkuu.

Ja me lauloimme aamupalveluksessa:

Hänen kätensä on tehnyt mahtavia tekoja,
Hän on lyönyt hajalle ne, joilla on ylpeät ajatukset
sydämessään.

27. JOULUKUUTA 1941, LAUANTAI

Sää:

71

Päivälämpötila Leningradissa
19-21 astetta pakkasta;
pilvistä, lumisadetta; mahdollisesti huurretta
pohjoistuulta, 5 m/s; ilmanpaine 749 mm;
kosteus 94 prosenttia.

Joulupaaston viides viikko:

Vanhaa lukua 14. joulukuuta. Muisto:

Marttyyrit Thyrsos, Leukios ja Kallinikos.
Marttyyrit Filimon, Apollonius, Arianus ja Theotihus.

Luostarisääntö:

Tänään kuin myös sunnuntaina,
tiistaina ja torstaina, sallitaan kala.
Maanantaina lämmin ruoka ilman voita.
Keskiviikkona ja perjantaina – kuivamuona.

Elintarvikekortit. Littera "I":

Leipäkortti joulukuuksi.

Kupongit 27. päiväksi:

Ensimmäinen kuponki: 25 grammaa

Toinen kuponki: 25 grammaa

Kolmas kuponki: 25 grammaa

Neljäs kuponki: 25 grammaa

Viides kuponki: 25 grammaa

72 Leningradin rintaman sotaneuvoston päätöksellä nro. 00493
24.12. 1941 on nostettu leivän väestölle luovuttamisen normeja.

Ryyni- ja makaronikortti joulukuuksi:

Kupongit nro. 17-24: 200 grammaa.

Muutetaan tavaraksi

erityismääräyksestä.

Liha- ja lihatuotekuponki joulukuuksi:

Kupongit nro. 9-16: 200 grammaa.

Muutetaan tavaraksi

erityismääräyksestä.

Rasvakuponki joulukuuksi:

Kupongit nro. 11-20: 100 grammaa.

Muutetaan tavaraksi

erityismääräyksestä.

Sokeri- ja leipomotuotekuponki joulukuuksi:

Kupongit nro. 11-16: 300 grammaa.

Muutetaan tavaraksi

erityismääräyksestä.

Minä sanoin:

Ja vielä toisen kerran
minulle tulee sellainen erityinen kaappi:
yhdessä kohdassa on nautaa
toisessa kohdassa on lammasta
toisessa kohdassa on sikaa
toisessa kohdassa on kalaa
toisessa kohdassa on kanaa
toisessa kohdassa on sorsaa
toisessa kohdassa on hanhea

73

Sinä sanoit:

Lisäsivät leipää, kiitetty olkoon Herra,
kun Ljoša se alko jo turpoomaan.

Hän sanoi:

Potilaiden ruokahalun muutokset voivat olla myös vastakkaista tyyppiä. Šapiron mukaan 17 prosentilla potilaista on havaittavissa ruokahalun vähenemistä ja jopa inhoa ruokaa kohtaan. Myös Weinberg kuvailee anoreksian. Spermantuotanto kiveksissä on häiriintynyt, spermasolut ja siittiöt puuttuvat. Sertolin soluissa ei muutoksia.

Hän sanoi:

Niille lisättiin vielä leipääkin.
Eihän ne pysty ahmimaan niin paljon.

Te sanoitte:

Oi talvisen puiston murhe oi lyhyen päivän
uupumus oi hämärän tullen
näkyvistä katoavat huurteen säkenet
mustina kuumottavissa rungoissa

Ne sanoivat:

74

27. joulukuuta joukkomme ovat käyneet taistelua vastustajan kanssa kaikilla rintamilla. Eräillä rintamalohkoilla joukkomme ovat edenneet taistellen vastustajan kanssa ja vallanneet useita asutuskeskuksia, mm. Lihvinin, Vysokinitšin, Novosiljin ja Timin kaupungit. Laivamme ovat upottaneet Barentsin merellä kolme vastustajan kuljetusalusta.

Ja me veisasimme aamupalveluksessa:

Hän on syössyt vallanpitäjät istuimiltaan ja korottanut alhaiset.
Nälkäiset hän on ruokkinut runsain määrin,
mutta rikkaat hän on lähettänyt tyhjin käsin pois.

3. TAMMIKUUTA 1942, LAUANTAI

Sää:

75

Päivälämpötila Leningradissa 21-23 astetta pakkasta;
pilvistä, vähäistä lumisadetta;
koillistuulta 3 m/s;
ilmanpaine 745 mm;
kosteus 99 prosenttia.

Joulupaaston kuudes viikko:

Vanhaa lukua 21. joulukuuta. Muisto:

Marttyyri Juliania ja hänen kanssaan Nikomidissa
kärsineet 500 miestä ja 130 vaimoa.
Pyhittäjäisä Pietari, Moskovan metropoliitta ja koko
Venäjän ihmeidentekijä.
Marttyyri Themistokles.
Pyhän Prokopiuksen,
Kristuksen tähden houkan esitys.

Luostarisääntö:

Tänään kuin myös sunnuntaina,
tiistaina ja torstaina, sallitaan kala.
Maanantaina lämmin ruoka ilman voita.
Keskiviikkona ja perjantaina – kuivamuona.

Elintarvikekortit. Littera "I":

Leipäkortti tammikuuksi.
Kupongit 3. päiväksi:
76 Ensimmäinen kuponki: 50 grammaa
 Toinen kuponki: 50 grammaa
 Kolmas kuponki: 50 grammaa
 Neljäs kuponki: 50 grammaa

Ryyini- ja makaronikortti tammikuuksi:
Kuponki nro. 1: 25 grammaa.
Sallitaan jauhojen myynti ryynien sijaan.

Liha- ja lihatuotekuponki tammikuuksi:
Kuponki nro. 1: 25 grammaa.

Rasvakuponki tammikuuksi:
Kuponki nro. 1: 10 grammaa.

Sokeri- ja leipomotuotekuponki tammikuuksi:
Kuponki nro. 1: 50 grammaa.

Minä sanoin:

Ja vielä toisen kerran
minulle tulee sellainen erityinen kaappi:
yhdessä kohdassa on omenia
toisessa kohdassa on päärynöitä
toisessa kohdassa on appelsiineja
toisessa kohdassa on persikoita
toisessa kohdassa on viinirypäleitä
toisessa kohdassa on hunajamelonia
toisessa kohdassa on arbuuseja

77

Sinä sanoit:

Ljoša se kävi äkkiä ennen kuolemaa niin iloseksi.
Šura, sanoo, lähetään myö Igarkaan.

Hän sanoi:

Samalla kannalla on Kleinman, jonka mielestä hermojäännitys- ja rauhattomuustila selittyy funktionaalis-dynaamisten keskinäisvaikutusten häiriöistä aivokuoren ja sisäaivojen elinten välillä. Skalskaja erottaa sisäaivo-oireyhtymän. Psykyken häiriö sallii erottaa ravitsemukselliset psykoosit omaksi itsenäiseksi tautiryhmäkseen.

Hän sanoi:

Mitä se ahmi aina vaan?
Yhtä kaikki sillä oli ripuli eikä mikään pysynyt enää sisällä.

Te sanoitte:

Pakkasaamu milloin muka olemme
nähneet niin rajattoman
niin kaikkisyleilevän sarastuksen
lumeen hautautuneen lakeuden yllä

Ne sanoivat:

78

Tuhottuaan Tulan luona kenraalieversti Guderianin
2. panssariarmeijan ovat Läntisen rintaman joukot jatkaneet
päättäväistä hyökkäystä ajaen takaa sen jäännöksiä. Taistelujen
kuluessa on tuhottu saksalaiset 20., 12., 13., 43., 53. ja 57
armeijaryhmät, jotka koostuivat 292., 258., 183., 15., 98., 34.,
268., 260., 62., 17., 137., 131., 296. ja 167. jalkaväki- sekä
19. panssaridivisioonasta ja 2. SS-prikaatista. Kalugan
kaupunki on vallattu taistelussa. Kalugan kaupungissa on saatu
suuri sotasaalis, jota lasketaan.

Ja me veisasimme aamupalveluksessa:

Hän on pitänyt huolen palvelijastaan Israelista,
hän on muistanut kansaansa
ja osoittanut laupeutensa Abrahamille
ja hänen jälkeläisilleen ajasta aikaan.

7. TAMMIKUUTA 1942, LAUANTAI

Sää:

79

Päivälämpötila Leningradissa 30 astetta pakkasta;
aurinkoista, tyyntä;
ilmanpaine 760 mm;
kosteus 100 prosenttia.

Herramme Jumalamme Vapahtajamme Jeesuksen Kristuksen Syntymä:

Vanhaa lukua 25. joulukuuta.

Luostarisääntö:

Ei paastoa; sallittu kaikki.

Elintarvikekortit:

Leningradin työtätekevien edustajien kaupunkineuvoston toimeenpaneva komitea on antanut luvan myyntiin tammikuun elintarvikekortteilla voimassaolevien kuukausinormien mukaisesti:

Ryynejä:

Työläisille ja tekniselle henkilöstölle: 400 grammaa

Toimihenkilöille: 200 grammaa

Huollettaville: 100 grammaa

Lapsille alle 12 vuotta: 300 grammaa

siinä luvussa 100 grammaa riisiä

Sokeria ja leipomotuotteita:

Työläisille ja tekniselle henkilöstölle: 100 grammaa

Toimihenkilöille: 100 grammaa

Huollettaville: 100 grammaa

80

Lapsille alle 12 vuotta: 250 grammaa

siinä luvussa 150 grammaa suklaata

Lihaa ja lihatuotteita:

100 grammaa kaikille väestöryhmille

Rasvoja:

Lapsille alle 12 vuotta: 75 grammaa

Minä sanoin:

Ja vielä toisen kerran minulle tulee niin,
että toisen kerran pappa ei enää kuole.

Sinä sanoit:

Enhän mie päässy hautaamaan Ljošaa.

Hän sanoi:

Viime aikoina ovat kannibalismin tapaukset vähentyneet Leningradissa jyrkästi, kuitenkin tapauksia on vielä huomattavasti ja ne perustuvat yksinomaan ruumiiden ja ruumiinosien anastamiseen hautausmailta.

Hän sanoi:

Mutta minä menen tänään elokuviin.

Elokuvateatteri ”Spartakissa” menee
Suuri elämä.

Elokuvateatteri ”Totuudessa” menee
Musiikkitarina.

Elokuvateatteri ”Vasarassa” menee
Sata miestä ja yksi tyttö.

81

Te sanoitte:

Dulce et decorum est pro patria mori:
mors et fugacem persequitur virum,
nec parcat imbellis juventae
Poplitibus timidove tergo.

Ne sanoivat:

Joukkomme ovat työntäneet vastustajaa yhä kauemmas länteen. Edetessään ne ovat vallanneet joukon kaupunkeja. Taistelujen kuluessa on vastustaja kärsinyt raskaita tappioita. On saatu suuri sotasaalis.

Ja me veisasimme liturgiassa:

Tänä päivänä Neitsyt ylikuonnollisen synnyttää,
ja maa tarjoaa luolan lähestymättömälle.
Enkelit paimenten kanssa ylistystä veisaavat,
tietäjät tähden mukaan vaeltavat,
sillä meidän tähtemme
on syntynyt lapsukainen,
iankaikkinen Jumala.

Sergei Zavjalov

VASTAUKSIA IGOR KOTJUHIIN KYSYMYKSIIN

Kerrotko perheestäsi: missä vietit lapsuutesi?

Synnyin Inkerinmaalla, Tsarskoje Selossa (silloisessa Puškinissa Leningradin läänissä). Lapsuus tässä kaupungissa, jonka nimi tulee sekä vääristyneestä suomen sanasta ”saari” (alun perin Sarskoje Selo) että romanttisen Runoilijan massakulttuurin omaisuudeksi muuttuneesta nimestä, vaikutti minuun valtavasti: lyseon puistojen, niiden kreikkalaisten sankareiden ja viisaiden muotokuvien ja NKP:n keskuskomitean politbyroon jäsenten muotokuvien välistä kipeää ristiriitaa ei voinut olla tuntematta. Näitä portretteja ripustettiin juhlien alla puistoon vieville kaduille, joiden vallankumoukselliset nimet (Kominternin, Proletkultin, Proletariaatin, Kommunaarien kadut) olivat muuttuneet merkityksettömiksi. Izoran tehtaaseen kuuluvan nukkumalähiön ristiritaisuus näkyi myös viulunsoiton ja yleissivistävän koulun välisessä ristiriidassa.

Isäni perhe, jossa kasvoin, oli lähtöisin Mordvasta ja varsin suuri. Perhe oli toisen sukupolven provinssikaupunkilaisia, jotka olivat

piiloutuneet historian paineilta Leningradin megapoliksen nimetömyyteen. Vanhemmat olivat vielä ehtineet saada jonkinlaisen koulutuksen, nuoremmat oppivat vain musisoimaan: esimerkiksi isoisäni, joka kuoli piirityksessä, soitti viulua. Isoäitini taas - alun perin isoisäni perheen palvelustyttö - osasi lukea, mutta ei kirjoittaa.

Isä sattui Taideakatemian koulussa ensimmäisten leningradilaisten nonkonformistien opiskelutoveriksi: Aleksandr Arefjevin, Šolom Švartsin, Vladimir Šaginin. Hänet jopa erotettiin koulusta tämän piirin takia; hän valmistui sittemmin Muhinin oppilaitoksesta. Hän ei onnistunut lyömään itseään läpi taiteilijana. Hänen kuolemansa jälkeen (olin silloin kolmetoista) aloin kyseenalaistaa etnisyyttäni.

Äidilläni ei ollut perhettä eikä koulutusta: isoisäni, joka oli lähöisin "Kresy Wschodniesta" ("Itäprovinsseista", puolaa), punainen tehtaanohtaja, jo iäkäs vanha bolševikki, tuhoutui suuren terrorin vuonna, isoäiti vietti kaksikymmentä vuotta leireissä ja karkotuksessa. Joten tietyyssä mielessä olen perinyt sekä mordvalaisuuden että marxilaisuuden.

Olet valmistunut Pietarin yliopiston klassisesta filologiasta ja opetit viisitoista vuotta klassisia kieliä. Omassa tuotannossasi kallistut kuitenkin erilaisiin kokeiluihin ja innovaatioihin. Mielestäni tässä on selkeä ristiriita.

Eikä ristiriitaa kuitenkaan ole. Vai onko se niin voimakas, että jos sen avaisi äkisti, se johtaisi kieltäytymiseen sekä "tiedoista" että "luomistyöstä"? Onneksi katsomusteni ja makuni muuttumisvauhti on sovitettavissa kumpaankin.

Kaksikymmentäviisi vuotta sitten olin repressiivisen "klassisen" opin saatua eurooppakeskeinen ja antikommunisti, tunsin sympatiaa aristokraattisuutta ja katolisuutta kohtaan. Kaikki se on nyttemmin minulle vierasta, mutta asenteen vähittäiseen vaihtumiseen kului neljännesvuosisata.

Miksi nimität klassisen filologian koulutustasi ”repressiiviseksi”?

Minusta on katkeraa tunnustaa tämä, koska olen kiintynyt opettajiini, mutta klassinen filologia on 1800-luvun tiedettä. Juuri silloin muinaisten, käytännön toiminnassa täysin tarpeettomien kielten osaaminen toimi intellektuaalisena ylellisyytenä, jonka saattoivat sallia itselleen hallitsevat kerrokset eli aatelisto ja aateliston normien mukaisesti elänyt suurporvaristo. Siihen kurotti myös kaiken konformismin ainainen perusta, niin sanottu keskiluokka.

Periaatteessa jo uusfilologian ja vielä enemmän lingvistiikan ja kirjallisuustieteen (”teoriasta” en edes puhu) olisi pitänyt hävittää tämä instituutio. Eli ei tietenkään hävittää muinaisen maailman kirjallisuuden tutkimusta, jota ”klassikko” monessa mielessä vain jarruttaa, vaan hävittää se instituutiona, korporaationa. Mutta se jatkaa olemassaoloaan vielä tänäänkin, eikä vähiten ylimielisyytensä ja näennäisen esoteerisuutensa ansiosta.

Näyttäisi, että käydessään palvelemaan Valtiota se uhrasi jo 1700-luvulla tärkeimmän merkityksensä, joka olisi voinut oikeuttaa sen olemassaolon: se kieltäytyi latinasta yhteiseurooppalaisena kielestä. Ja nimenomaan ylimielisyytensä takia: kollegani vaativat kieliltä Ciceron kieltä, minkä seurauksena Versailles’n kieli voitti ja sitten Wall Street. Alueensa menetettyään nämä kollegat tarraavat yhä kulttuuristatukseen, jossa kypsä ajattelu näkee vain sosiaalisten etuoikeuksien eufemismin.

Muutit 2004 Helsinkiin. Pidätkö siitä, miten elämä on järjestetty Suomessa?

En pidä siitä, miten elämä ylipäätään on järjestetty. (Hyväpä olisikin taiteilija, joka siitä pitäisi). Ja tärkein, mistä olen kiitollinen olosuhteille, on irtautuminen (yhtä paljon isolationismiin kuin integroitumiseenkin suuntautuneita, niin ylemmyys- kuin alemmuuskomplek-

sissakin) venäläisiä vaivaavasta oman erityisyyden tunteesta, joka ilmenee siinä, että ei tunnusteta, että muilla on vakavia ongelmia. Täällä olen vihdoinkin kyllästynyt ympäröivään loputtomaan jaaritteluun ”teistä ja hölmöistä” ja nähnyt selvästi suurten historiallisten aikakausien vaihtumisen kipeät oireet.

Jos venäläisen kulttuurin 1900-luku on mielestäni monessa suhteessa vasta päättymässä, niin Euroopassa, missä nykyään asun, on jo parikymmentä vuotta voinut havaita seuraavan kehityskulun: Eräistä oireista voi päätellä (haluaisin olla väärässä), että Uusi aika, joka uskonpuhdistuksesta ja suurista löytöretkistä alkaen on kestänyt 500 vuotta, on päättynyt. Se merkitsee, että kaikki uuden ajan kulttuuriset mallit ovat lakanneet toimimasta.

Jos nyt toistuu jotain samankaltaista kuin 400-luvulla, olemme kaikki voimattomia. Voimme lohduttautua vain tunnustamalla syyllisyytemme: kaikki joivat teetä ja kahvia, jonka talonpojat Aasiassa, Afrikassa ja Latinalaisessa Amerikassa ovat poimineet riisikupillista päivässä, kulkivat vaatteissa, jotka ovat ommelleet hökkelien asukkaat idän metropoleissa kanansiipi- ja nuudelipalkalla, tietokoneemmekin on koottu samoissa maissa vain vähän suuremmista roposista.

Täällä Suomessa jonottaessani oleskelulupaa poliisivirastossa jouduin ainakin katsomaan silmiini niitä, jotka asioiden järjestys - ei imperiaalinen kunnianhimo - on tiputtanut sosiaalisella asteikolla ”jonon päähän.”

Olet useasti puhunut julkisesti mordvalaisesta alkuperästäsi. Tämä on epäilemättä arkaluontoinen aihe jo siksi, että itse sana ”mordva” on tietääkseni eksoetnonymy, joka tarkoittaa kahta suomalais-ugrialaista kansaa, mokšaa ja ersää?

Kysymyksi ei ole niinkään arkaluontoinen kuin vaikea. Siksi vastaan pitkästi. Ensiksi mietimme termejä: mitä ovat ”kansat” ja ”etnos”,

”kieli” ja ”murre”, ”kansallinen itsetajunta” ja ”identiteetti”? Missä menevät niiden semanttisten kenttien rajat? Mihin ne paikantuvat historiallisessa ajassa? Eivätkö ne kuitenkin ole vain määrättyjen diskursioiden tuottamia konstruktioita?

Kysymyksesi nojaa erääseen näistä diskursseista, nimittäin ersäläisen aktivismin diskurssiin, koska sekin, että mordva on eksoetnonyymi ja ajatus, että mokša ja ersä ovat kaksi eri kansaa, on vain yksi mahdollisista positioista. Nimenomaan positioista, ei näkökulmista.

Ensiksi - eksoetnonyymistä: ohitan sen syntymisen ongelman ja esitän kysymyksen: eikö Euroopassa ole hyväksytty eksoetnonyymejä kaikkialla ja ilman että siitä aiheutuu ongelmia niille, joihin eksoetnonyymeillä viitataan? ”Finnit”, ”irlantilaiset”, ”nemtsit” (kuten slaavit nimittävät saksalaisia) tai ”alemanit” (kuten heitä kutsuvat ranskalaiset) - heidän ovat ”germaaneja” englantilaisille, tosin italian sanassa ”tedeski” voi yrittää erottaa omakielisen nimityksen ”teutonit”. Sitten ”kreikkalaiset”, ”unkarilaiset”, ”albaanit”, ”gruusialaiset”, ”armenialaiset”.

Kyse ei siis ole eksoetnonyymistä, vaan sen sisältämisestä miellelyhtymistä koloniaalisen väkivallan ja sorron vuositouhin. Lisäksi kaikkien muiden itäisten suomalaisten eksoetnonyymit (syrjäänit, votjakit, tšeremissit) vaihdettiin 1920-luvulla autoetnonyymeihin - ja onko heidän statuksensa parantunut tästä?

Toiseksi - kaksi kansaa: esitetyt argumentit puhuvat kielellisestä erosta. Mutta kaikki kielet, jotka toimivat vain arkitasolla, ovat olemassa vain keskinäisesti enemmän tai vähemmän ymmärrettyjen murteiden muodossa, eikä etnisen identiteetin pirstoutuminen (tribalisismi) ole riippuvainen vain kielestä. Tämän näemme Jugoslavian esimerkissä, missä samaa štokavolaista murretta puhuvat serbit, montenegrolaiset, bosnjakit ja kroaatit pitivät itseään eri ”kansakuntina” ja tappoivat toisiaan samalla kun serbit pitivät serbeinä ihmisiä, jotka puhuivat štokavolaista ja torlakilaista, kroaatit taas kroaatina myös niitä, jotka puhuivat kajkavolaista tai tšakavskolaista.

Enemminkin, emme löydä yhtäkään kansallista kieltä, joka ei

muotoutumisensa kuluessa olisi voittanut murteiden vastakkaisuutta. Klassisia esimerkkejä: *langedoil* ja *langedoc* Ranskassa, ylä- ja alaksa Saksassa, *Firenzen* ja *Venetsian* (tai *Napolin*) murre Italiassa. Kannattaa kiinnittää huomiota myös vähemmän tunnettuihin esimerkkeihin (Mersey'n ja Wessexin murre varhaiskeskiajan Englannissa, muinaisvenäjän *Novgorodin* ja *Moskovan* murteet). Jo uudella ajalla kirjakieliä luotaessa Konstantinopolin ja Tbilisin murre Armeniassa (ja vuoteen 1915 hallitsi konstantinopolilainen), aukštaitilainen ja žmaitilainen Liettuassa kilpailivat keskenään, 1800-luvun puoliväliin saakka myös Virossa oli kaksi kirjakieltä.

Kysymys ei siis ole kielestä, vaan identiteetistä. Ja se perustuu yhteiseen kohtaloon ja yhteisiin traumaihin, joiden syy on ”kansallisuuden” riippuvaisuus alhaisesta sosiaalisesta statuksesta. Siksi etnografien laskujen mukaan Meksikossa on 60 prosenttia intiaaneja ja 30 prosenttia mestitsejä, mutta väestönlaskenta päinvastoin kirjaa 30 prosenttia intiaaneja ja 60 prosenttia mestitsejä: intiaani merkitsee köyhää, kouluttamatonta, ”sivistymätöntä”.

Tribalistien asenne on minusta helposti ymmärrettävissä. Ensiksikin lingvistinen kerros on Mordvassa tuhoutunut kokonaan, koska mordvaa puhuu vain neljännes Mordvan tasavallan väestöstä, vieläpä sen sosiaalisesti suojattomin osa: voittopuolisesti ikääntynyt, maalle jäänyt, kouluttamaton, vailla ammatillista uraa oleva. Tämä tekee kieliongelmosta verta tihkuvan sielullisen haavan.

Yhteiskunnallisesta elämästä karkotettu kieli ottaa revanssin yksityiselämässä. Saussuren termejä käyttäen voimme sanoa, että kieltäydytään kielen repressiosta puheen yksityisyyden hyväksi. Yritys luoda yhtenäinen mordvan kieli, mitä vastaan ersäläisaktivistit ovat nousseet, johdattaa pois kotitalon lämmöstä, tappaa muiston kuolleitten vanhempien, nuoruudenrakkauksien, lasten jokelluksen äänikerroista.

Toiseksi: Koko venäjänmaalaiselle yhteisölle ominainen ja psykologisesti ymmärrettävä pyrkimys kääntää sietämätön katkeruus

kaikkivaltiaasta isännästä pois samassa orjan ikeessä olevaan avutomaan naapuriin halvaannuttaa kaikki integraatiota edistävät aloitteet. Suurta osaa esittää tässä myös ihmisen totaalinen vieraantuminen vallasta, minkä takia valhe ja omaneduntavoittelu syövyttää läpikotaisin hänen jokaisen aloitteensa.

Ymmärrän maanmiesteni position, mutta itse asennoidun periaatteellisesti toisella tavoin, ja tässä noudatan omaa kokemustani ja omia elämäkäytäntöjäni.

Etnisyys ei ole traumatisoinut minua, vaan pikemminkin herättänyt pohtimaan näitä kysymyksiä: ihmisen kulttuurisessa tajunnassa on jotakin, mikä saa hänet kieltäytymään henkiinjäämisen määräämästä käyttäytymismallista, mikä heittää soturin taisteluun, mikä yhdistää uhrin tuonpuoleisiin voimiin (mikä on häntä ympäröivistä ihmisistä kiistämätöntä), mutta torjuu kaikissa näissä tapauksissa ”terveen järjen”.

Tämä ”terve järki” nojaa muun muassa siihen, että ihminen yhdistää itsensä kiistämättömältä näyttävään ”rodun” tai pehmeämmin sanoen ”etnisen yhteisyyden” konstruktion.

Problematoidessaan identiteettinsä ihminen näkee joskus jokapäiväisen maiseman uusin silmin, toisinaan taas huomaa jotakin epätavallista omassa itsessään, ja joskus taas kytkeytyy äkisti itselleen täysin odottamattomiin sosiaalisiin suhteisiin. Mutta kaikissa tapauksissa hänelle tapahtuvat asiat ovat provokatiivisia, traumaattisia ja lisäksi muuttuvia.

Problematoidessaan ja sen jälkeen konstruoidessaan tai dekonstruoidessaan identiteettinsä jo alkaneiden ”uusien kansainvaellusten”, sivilisaatioiden välisten sotien, ”vertikaalin romahduksen” tilanteessa ihminen voi nähdä ne inhimillisen vyöhykkeet, jotka tähän saakka ovat pysyneet tuntemattomina ja saavuttamattomina.

Esipuheessaan kirjaasi ”Melika” Aleksandr Skidan mainitsee muun muassa tuotantosi etnokulttuuriset motiivit ja toteaa, että Gennadi Aigi on sinulle läheisin runoilija.

92 Siitä, mikä Aigille oli luonnollista, tuli minulle jatkuvan pohdinnan kohde. Hän kasvoi maalla eikä mieltänyt tätä seikkaa pikkuporvarillisesti, kuten oli ominaista lähes kaikille venäläisille kyläkirjailijoille (kylä/ kaupunki = oma/ vieras) eikä patriarkaalisesti (uusi/vanha = vieraantunut/ intiimi), vaan panteistisen arkaaisesti: niitty/metsä, valkeus/ värittyneisyys. Aigin runous loi toisenlaisen maailman kuin lähes mikään muu venäläinen runous: ei-valtiokeskeisen ja epäetnisen. Ei ole sattumaa, että menneisyydestä runoilija arvosti vain historiallista avantgardea ja sosiaalisia outsidersia (kuten Oboldujevia). Mutta samanaikaisesti hän kirjoitti myös tšuvassiksi manifestoiden tällä sitä, että slaavi ei ollut yhteisön ainoa kieli.

Mordva on minun mielikuvitukseni maa: toinen, toteutumaton Venäjä. Ei ”vahvojen” Venäjä, joka voitti ja sortoi ”heikkoja”, ei ”korkean henkisyysden” Venäjä (loisten ja egosentrikköjen), ei ”pyhä” Venäjä, jonka ikoneissa on tsaarin muotokuva. Vaan maan alle mennyt ja konformistiselle optiikalle näkymätön maailma, joka antoi todelliset merkitykset sille, mitä Itä-Euroopan historiallisella näyttämöllä on tapahtunut suurten kansainvaellusten jälkeen. Tämän ongelman voi yrittää kuvata toisella kielellä sanomalla, että minulle ”mordvalainen projekti” on Venäjän dekonstruktio.

Määrittelet positiosi monessa suhteessa kiellon kautta. Mitkä ovat tosiasialliset vakaumuksesi? Voiko niitä nimittää vasemmistolaisiksi?

Olen todellakin taipuvainen apofatiikkaan (sanomattoman teologia ”sanoista pois”), en apologetiikkaan (sanotun julistava teologia). Tämä sallii rajata (leikaten hyväksyttäväksi mahdollittoman pois) ajan-kohtaisen tilan, jossa intellektuaalinen toiminta näyttää hedelmälli-

seltä. Kuvittele apologeettisen tyyppinen lausuma, esimerkiksi: ”olen kommunisti” tai ”olen ateisti”. Eivätkö ne kuulosta sinusta parodisilta?

Mitä tulee ”vasemmistolaiseen”, niin joka tapauksessa ”vasemmistolaiset” ovat historiallisesti olettaneet, että heidän päävihollisiinsa ovat porvarillinen valtio (jonka he ymmärsivät pääoman vallan keskuksiksi), kulttuurinen ja tieteellinen establishment (jonka he ymmärsivät pääomaa palvelevaksi ”porvarilliseksi kulttuuriksi” ja ”porvarilliseksi tieteksi”) sekä uskonto (tämän vallan moraalisen legitimoinnin perusvoimana). Taistelu pääomaa vastaan perustui heidän mukaansa palkkatyöläisten massoihin (jotka silloin olivat luonteeltaan proletaareja), jotka olivat enemmistönä kehittyneiden maiden väestössä ja lisääntyivät nopeasti kehittyvissä.

93

Nykyisin näkyy yhä selvemmin, että uudet vallan lähteet ovat marginalisoineet juuri tämän porvarillisen kulttuurin, tieteen ja uskonnon. Niiden tilalla on nyt viihde, tekniikat (muun muassa politiiset) sekä esoteerisuus, jossa ei ole moraalista problematiikkaa.

Mutta kaikkein katastrofaalisinta on, että palkkatyöläisten masoja ei enää voida pitää pääomaan kohdistuvan vastarinnan keskuksena: ne ovat täydellisesti sen korruptoimia deproletarisaation prosessin kautta, joka paradoksaalisesti osoittautuu seuraukseksi niiden menestyksellisestä taistelusta juuri tämän samaisen proletariaatin roolissa. Niiden kytkeminen kulutuksen ja viihteen kiertoradalle on osoittautunut eniten voittoa tuottavaksi, enemmänkin, mahdollisesti siitä tuli pääoman voitoista loistavin.

Siirrytään kirjallisuuteen: mikä mielestäsi on runouden tärkein tehtävä?

Problematisoida. Tässä suhteessa se ei eroa muista nykytaiteen ja -ajatuksen lajeista. Mutta se vetoaa hyvin erityisellä tavalla reseptiivisiin elimiin, jotka reagoivat sanoihin sellaisinaan. Tärkeintä mielestäni on tiedostaa ”Kauniin” (*to kalön*) ontologinen haaksirikko.

Mutta silloin nousee esiin kysymys: mitä niin sanoakseni ”historiallisen” Kauniin kanssa on tehtävä?

Ennen kaikkea olen varma siitä, että Platonin keksimä konstruktio ”Kaunis” on historiallinen eli historian eri kausina ja eri sivilisaatioissa se, mitä on tätä kreikkalaista ”to kalónia” muistuttavien käsitteiden takana, ja se problematisoituu eri tavoin. Mitään ”ikuisia arvoja” ei ole taiteellisissa käytännöissä sen paremmin kuin muissakaan sosiaalisen toiminnan tuotteissa.

94 Enemmänkin, ”Kaunis” on luokkakäsite. Katsokaa, miten alemmista sosiaalisista kerroksista tuleva tyttö koristautuu rakastuessaan; menkää hautausmaalle, katsokaa hautamuistomerkkejä, erityisesti lasten (lapsetkin kuolevat).

Kuitenkaan en voi kieltää kysymyksesi ajankohtaisuutta. Edellä sanotun jälkeenkin kääntyminen kuten sanotte ”historiallisen” Kauniin käytäntöjen puoleen tulee elintärkeäksi.

Totta, runous ei ole olemassa vain *hic et nunc*. Se ei voi umpioitua eurooppalaiseen avantgardeen. Sillä on, samaa latinalaista terminologiaa käyttäen, alibi. Meidän tulee tehdä jotakin silmillemme ja korvillemme, että ne voisivat reagoida Toiseen. Tehtävä sisältyykin mielestäni juuri siihen, että näkee tämän Toisen ikään kuin ”ymmärrettävässä”, ”tutussa”.

Sinulta kuulee koko ajan moitteita tämän ”Kauniin” venäläistä kaanonin vastaan. Mikä on niiden ydin?

Nyt kun kaanonin periaate on sortumassa, on hyvin vaikeaa puhua jonkin konkreettisen kaanonin epätäydellisyydestä, mutta otan kuitenkin riskin ja teen sen. Oletetaan, että emme keskustele vuonna 2009 vaan 1969.

Koettuaan kaksi maailmansotaa Länsi-Euroopan intellektuellit kieltäytyivät vihdoinkin jo kokonaisuudessaan etnosent-

risestä optiikasta, kun taas neuvostomiehitykseen jääneessä Itä-Euroopassa (myös venäläinen älymystö piti siihen aikaan maataan, Hopeakauden Venäjää, neuvostomiehitykseen jääneenä) hallitsi (eri maissa erilainen) menneisyyden mytologisointi.

Joten ehdotan, että tarkastelemme länsieurooppalaisin silmin tämän ”lopun ajan” näkökulmasta - ajan, jolloin kaanonin periaate oli vielä ongelmattomasti olemassa - venäläistä (virolaista, ukrainalaista, puolalaista jne.) kaanonina.

Meidän tulee ennen kaikkea lähteä siitä, että ”yleismaailmallisen kirjallisuuden” käsite on ensisijainen verrattuna ”kansalliseen kirjallisuuteen”. Tämä tarkoittaa, että erityinen tai riippumattomasti rinnakkainen on kiinnostavampaa kuin yleisen kansallinen toisto. Nikolai Nekrasov on Puškinia kiinnostavampi (kaikkihan tuntevat kuitenkin Byronin), Hlebnikov - Blokia (kaikki ovat lukeneet ”Kiroitut runoilijat”). Vvedenskiä, Aigia, Vsevolod Nekrasovia tullaan pitämään lenkkeinä ajankohtaisten taiteilijoiden eurooppalaisessa kohortissa, Ahmatovaa tai Brodskya taas sinä, mitä he olivat neuvostokirjallisuudesta käytyjen sotien kontekstin ulkopuolella: esteettisen konservatismiin tukipylyväitä.

Ja tietysti huomio kiinnittyy siihen ”neuvostosivilisaation” ainutlaatuisuuteen, voi jopa sanoa eksoottisuuteen, joka salli nähdä ihmisen epätavallisesta, ajoittain varsin hedelmällisestä perspektiivistä (esimerkiksi Aleksandr Tvardovskin tai Olga Bergholzin runoudessa).

Sinusta ”pienet” ja ”nuoret” kirjallisuudet voivat siis keskustella ”suurten” ja ”ikivanhojen” kirjallisuuksien kanssa, jos ne kieltäytyvät kopiaimasta muiden löytämiä lajityyppejä omalla kielellään?

Niiden pitää kieltäytyä itseriittoisuudesta (koska vain se tekee mahdolliseksi ”venäläiset byronit” tai ”virolaiset baudelairet”). Ei ole enää pieniä, ei nuoria kirjallisuuksia: on yksi ainoa monikielinen yleismaailmallinen kirjallisuus. Nykyisyyden tilassa tietenkin: en puhu Pohjois-Koreasta enkä Turkmenistanista.

Onko uusi kaanoni tänään mahdollinen? Mitä kriteereitä sillä pitäisi olla?

Tämä on varmaan minulle kaikkein kipein aihe. Tajuan kyllä, että kaanonille perustuva kulttuuri on kuluttanut voimansa syvällisesti loppuun, mutta samalla ymmärrän hierarkkisen periaatteen kuuluvan väistämättä kulttuuriin.

Enemminkin, tämä kysymys johtaa vielä radikaalimpaan ongelmaan: ihmisten luontoperäisen epätasa-arvoisuuden yhteentörmäykseen moraalisen tunteemme kanssa, joka ei voi hyväksyä tätä epätasa-arvoa.

96 Näen, että tiettyssä mielessä nykyinen ”ei-repressoiva” tilanne on ihmistä kohtaan julmempi kuin sitä edeltänyt ”repressoiva”. Yhdenäinen kaanon edellytti jossakin mielessä, olkoonkin että täysin utopistisessa, ”inhimillisten tietojen koko summan” ja ”ihmiskunnan kehittämien rikkauksien” (Lenin) olevan potentiaalisesti jokaisen saavutettavissa. Tämän jokaisen piti vain ”opiskella” (eri asia on, että vain harvoilla oli mahdollisuus opiskella).

Nyky-yhteiskunta ei enää vaadi ihmistä ponnistelemaan omak-suakseen ”tietoja”, joita intellektuaalinen taiteellinen eliitti pitää rikkauksina. Ihmisestä on oikeasti tullut ”kaikkien asioiden mitta” eikä kukaan uskalla syyttää häntä hänen ”maustaan”. Mutta piilekö tämän takana vain ovelan juonen kätkemä halveksunta eliittiin kuulumatonta ihmistä kohtaan?

Hänethän on vieraannuttu ”tiedoista” ja ”rikkauksista” vielä suuremmissa määrin kuin aiemmin, koska ”oppimisen” mekanismi on korkeimman kastin rajojen ulkopuolella lakannut toimimasta ”kulttuurisen hissin” mentyä rikki. Ja sosiokulttuurinen alkuperä dominoi yhä enemmän loogisen ajattelun kulttuuria ja problemaattista taidetta, joka on muuttunut vain yhdeksi monista alakulttuureista.

Luonnollisesti jokaisessa alakulttuurissa on oma ”runoutensa”: iskelmättekstit, kitaran säestämät laulelmat, mainosiskulauseet, rap,

slam. Alakulttuureissa erottuvia piirteitä ovat ajankohtaisuus ja osanottajien tiedostaman historian puuttuminen. Kaanonia vastaavat ratingit, myyntitilastot, muoti jne.

Kaanonille ei siinä ole tilaa. Se jäi vain ”perinteisten eurooppalaisten arvojen” kulttuurin - itse asiassa kunnianarvoisan porvariston alakulttuurin - omaisuudeksi.

Pitkän puolitoistavuosituhantisen kauden ajan (keskiajan ja uuden ajan) ”Tieto” ja ”Kulttuuri” olivat Ihmisen puolella. Osapuulleen viisikymmentä vuotta sitten tilanne muuttui. ”Filosofia, ”Tiede”, ”Taide” muuttuivat välineiksi, joilla repressoidaan niitä, jotka sosiaalisten olosuhteitten takia ovat joutuneet vieraannutetuiksi ”Normaalikoulutuksesta”. Myöhäisen Antiikin umpikujatilanne toistuu.

97

Mutta kaikkein dramaattisin tapahtui vähän myöhemmin (vuoden 1968 epäonnistuneen vallankumouksen jälkeen): tätä tunnustusta käyttivät heikkouden merkkinä hyväkseen Vallan ja Voiman uudet haltijat, jotka osoittautuivat tehokkaammiksi kuin perinteinen porvaristo. He muuttivat itse tämän tunnustuksen taisteluseeksi ”Ihmisen projektin” jäännöksiä vastaan.

Nimenomaan tämä salli Foucault’n puhua ”ihmisen kuolemasta” ja Deleuze’in ”kontrolliyhteiskunnan” perustamisesta. ”Managereiden” demagogisisten manipulaatioiden seurauksena eivät vain ”Tieto” ja ”Kulttuuri”, vaan itse ”Normaalikoulutuskin” on muuttunut vielä elitistisemmäksi kuin sukupolvi sitten.

Tarkoitat informaation saatavuutta?

Sanoisin: riistäjät manipuloivat informaatiolla ja riistettävät väistelevät manipuloitavan roolia. Ensimmäisen taistelun ovat vallanpitäjät jo voittaneet loistavasti: he ovat kyenneet korruptoimaan proletariaatin kulutuksella ja viihteellä (”leivällä ja sirkushuveilla”), minkä seurauksena ”kunniallinen köyhyys” on vaihtunut tyydyttämättömien tarpeiden turmelukseksi. Tänään ihminen kärsii syvästi ja vilpittö-

mästi siitä, että hänellä ei ole tarpeeksi rahaa tarpeettomiin asioihin, välistä yksinkertaisesti leikkikaluihin.

Palataan kirjallisuuteen: voiko kirjallista prosessia nyky-Venäjällä sanoa labyrintiksi? Miten hedelmällinen mielestäsi on kiista niin sanottujen ”modernistien” ja ”traditionalistien” välillä venäläisessä nykykirjallisuudessa?

98

Totta puhuen en näe kiistaa: kiistellä voi, jos on yhteinen kieli - mutta juuri se puuttuu; on joitakin toisiaan kohtaamattomia kulttuurisia tiloja. ”Vieraat” tilat (kaupallinen, ”patrioottinen”, kulttuuris-nostalginen, jota nimitän ”retromodernistiseksi”, koska ”modernismi” on noin sadan vuoden takainen historiallinen ilmiö) kiinnostavat minua vain sosiologisesta näkökulmasta, innovatiiviset taas kiinnostavat kovastikin.

En nimittäisi sitä labyrintiksi. Se on pikemminkin varasto. Epäkurantin tavaran varasto. Tavara on kumottu lattialle tietyssä järjestyksessä ja haluttaessa täysin saatavilla.

Ja kaiken kaikkiaan korostaisin kielen kansallisen aspektin sijasta sen sosiaalista aspektia. Saman englanniksi ja ranskaksi kirjoittavan sosiokulttuurisen ryhmän runoilijoilla tuskin on vaikeuksia ymmärtää toisiaan, kun taas englanniksi kirjoittavat eri sosiokulttuuristen ryhmien runoilijat ymmärtävät toisiaan vain vaivoin. Tässä näen nykyisen kulttuuritilanteen erityisyyden.

Mitä tarkoitat ”innovatiivisella kulttuuritilalla”? Kuuluvatko siihen esimerkiksi slam ja twitterature?

Väliseen ominaisuudessa tähän tilaan voi tulla miltei mitä tahansa. Valinnan kriteerinä on aivan muu periaate. Minkä tähden taiteilija käyttää tätä tai tuota keinoa: problematisoidakseen vai viihdyttääkseen?

Klassiseen uuden ajan yhteiskuntaan kuuluivat feodaalis-porvarillinen (aluksi enemmän feodaalinen, lopuksi porvarillinen) kunnianarvoisa ”eliitti”, ”korkeakulttuurin” kuluttajat, sekä suhteellisen homogeeniset ”massat”, ”massakulttuurin” kuluttajat”, jotka olivat yhteydessä runouteen ehkä vain kansanrunouden tekstien kautta. Niiden välillä oli kiulu.

Nykyisin kiulu on rikkaissa maissa hävinnyt. Ja aivan samoin kuten vasta eilen hökkeleistä murtautunut kuluttaja on taipuvainen liittymään ”keskiluokkaan” ja halveksimaan niitä, jotka ovat jääneet näihin hökkeleihin, kulttuurin kuluttaja ylenkatsoo ”poppina” sitä tuotantoa, joka on häntä matalammalla sosiokulttuurisella tasolla olevien ulottuvilla.

Näin ollen niin sanottu ”edelläkävijöiden” kulttuuri on myös massakulttuuria, vain laadultaan korkeampaa. Innovaatiokulttuuri on periaatteeltaan toinen ilmiö. Siihen ei voi kuulua ”kulttiteoksia”, muotiaiheita ja -keinoja. Tärkeintä siinä on se, että se on suunnattu toisenlaiselle ihmiselle, yhtä innovatiiviselle kuin se itse. Tässä mielessä se on kertaluokkaa vaikeampaa kuin uuden ajan ”Korkeakulttuuri”, joka palveli yksinkertaisesti kunnianarvoisaa ihmistä.

Miten kommentoisit omia runojasi? Esimerkiksi ”Käännöksiä venäjältä”?

”Käännökset venäjältä” perustuvat käännöksen itsensä problematisoimiseen. Kääntäjä ottaa tavallisesti tehtäväkseen esittää tekstin vieraalta kieleltä ”omanaan”: minua taas huvitti katsoa, mitä tapahtuu, jos lukee ”oman” tekstin ikään kuin se olisi käännetty vieraalta kieleltä.

Edelleen, kääntäjän on pakko kääntää teksti (milloin se sitten onkaan kirjoitettu) nykykielelle, käyttää (mikä se sitten olikaan alkuperäisessä) omassa kielessään hyväksytyä metriikan järjestelmää. Usein hän modernisoi myös niin sanotun ”lyyrisen sankarin”.

Kaiken tämän tein sitten muutamalle venäläiselle perusteks-
tille. Minusta näyttää, että kokeen tulokset osoittivat, että runous ei
perustu ulkoisille tehokeinoille, mitä ne sitten ovatkin, vaan joillekin
psykyen syvätiloille, jotka säilyvät, vaikka näitä keinoja vaihdetta-
isiin tai ne jopa tuhottaisiin täydellisesti. Minulle tästä tuli löytö, joka
johti kirjoitustavan radikaaliin vaihtamiseen, kieltäytymiseen mel-
likasta (vapaamittaisesta runosta monimutkaistetulla rytmillä) pu-
heen (proosarunon) hyväksi.

Joten tämä koe vei sinut venäläisistä klassikoista ranskalaisiin?

100

Olet oikeassa, mutta yhdellä täsmennyksellä: ei ranskalaisiin klassi-
koihin, vaan ranskalaiseen vaihtoehtorunouteen. Historiallisesti on
käynyt niin, että Ranskan historia ja Ranskan kulttuuri ovat puoli-
toista tuhatta vuotta (Katalaunisten kentän taistelusta vuonna 451
opiskelijajalevottomuuksiin 1968, eli kahden historiallisen kauden ajan:
keskiajan ja uuden ajan) määritelleet Euroopan olemuksen. Tämä pi-
tää paikkansa myös Ranskan kielten suhteen (latina, muinaisranska,
muinaisprovence, languedoil), eihän englannin totaalinen ylivalta ole
kestänyt kuin puoli vuosisataa. Joten on aivan lainmukaista, että juuri
Ranskassa kunnianarvoisan (ensin feodaalisen, sitten porvarillisen)
runouden vaihtoehto ei muodostunut eristyneiden artefaktien piste-
viivaksi, vaan täysiveriseksi rinnakkaiseksi historiaksi, joka erottuu
vaganteista ja Villonista *libertinage*'in ja burleskista runoudesta Suu-
ren vallankumouksen verisiin katuperformansseihin ja sieltä ensin
Baudelairen ”Pariisiin ikävään” ja Rimbaud’n ”Kauteen helvetissä” ja
sitten dadaan, surrealismiin, ”Suureen peliin” ja vihdoin OULIPOon.

Kaikki tämä ei merkitse sitä, että konkreettiset ranskalaiset
runoilijat olisivat ylivoimaisia jos heitä verrataan muuta alkuperää
oleviin aikalaisiinsa: Dante ja Petrarca, Shakespeare ja Donne, Goet-
he ja Heine, Whitman ja Dickinson, Eliot ja Pound, Rilke ja Celan
vaikuttivat eurooppalaiseen runouteen ehkä enemmän kuin kukaan

ranskalaisista. Vielä murskaavampi isku gallosentrismiin osuu mentäessä Euroopan rajojen ulkopuolelle, mutta tässä en puhu henkilöistä: puhun ajankohtaisista tendensseistä, innovaatioista.

Miksi tarvitaan runoja, jotka ovat aivan kiinni puheessa? Tämä kysymys ei kuulu sarjaan ”mihin runoja tarvitaan”; tämä kysymys on muusta: mitä proosaruno voi tarjota - verrattuna vapaamittaiseen tai loppusoinnulliseen syllabo-tooniseen säkeeseen?

Lähden siitä, että runous on jotakin autenttista eli se on uppoutunut kulttuuriinsa. Eri asia on, että jokaisessa kulttuurissa on rinnakkain vähintäänkin kaksi kulttuuria ja ne ovat antagonistisia. Kulttuurissa, johon minä kuulun, ei erilaisia mitallistettuja tekniikoita, myöskään Suuren tyylin vapaamittaista säettä, koeta enää autenttisiksi taiteelliseksi käytännöiksi.

Proosarunolla on pitkä esihistoria, mutta se on saanut yleismaailmallisesti voiton viime vuosikymmeninä. Kiinnostavaa on seurata sen kasvamista esiin kahdesta lähteestä: minimalismista ja kielirunoudesta (kummassakin tapauksessa - vastatakseen enemmän luonnollisen inhimillisen lausuman rytmiä ja logiikkaa, ja jatkossa ehkä - luonnollisen ihmishengityksen rytmiä ja logiikkaa). Mitä se voi tarjota? Samaa kuin mikä tahansa uusi taiteellinen löytö: uuden instrumentariumin uudelle, nykykokemusta vastaavalle olemassaolon kuvaukselle.

Millainen paikka mielestäsi runoudelle kuuluu tulevaisuudessa?

Tulevaisuuden ennustaminen on viimeinen asia, mitä haluan tehdä. Uudelle ajalle oli luonteenomaista vaihtelu: yhteiskunnallisen nousun kaudet, jolloin ihmiset olivat taipuvaisempia esittämään itselleen käsitteellisiä kysymyksiä, vaihtuivat yhteiskunnallisen taantuman kausiin, joihin ihmiset olivat taipuvaisempia keskittymään yksityiselämäänsä.

Ensimmäinen kysymys: säilyykö tämä sykli jatkossakin, ja jos säilyy, niin milloin alkaa uusi yhteiskunnallinen nousu? Toinen kysymys: Siirtyminen antiikista keskiaikaan kesti seitsemisensataa vuotta, keskiajasta uuteen aikaan - noin kolmesataa. Montako vuotta kestää siirtyminen seuraavaan historialliseen aikakauteen? Vuosisadan? Milloin sen kulttuurinen malli alkaa erottua?

En voi vastata tulevaisuuden puolesta, voin vastata vain omasta puolestani: runouden, kuten koko innovatiivisen kulttuurin tulee vaatia "ilonpilaajan", rauhanhäiritsijän osaa intellektuellin palvelusväen konformistisessa yhteisössä, joka on korvannut ruorissa aiemmin olleen porvariston (en tiedä, miten sitä nimittää).

102

Minusta on ilmiselvää, että runouden pitää vaihtaa vastaanottajaa: kunnianarvoisa porvarillinen älymystö ei ole uusintanut itseään uudessa sukupolvessa. Sen lapset ovat luokastaan pudonneita.

Kuitenkaan ihmisen ilmiö ei ole vielä päätöksessä. Tämä roolista - ja paikka ei riipu runoilijoista, vaan sociumista. Mitä uutta se keksii ikuisessa taistelussa ihmisen vapautta vastaan?²

² Jo 1800-luvulla sanottiin, että Venäjän suurimmat ongelmat ovat huonot tiet ja hölmöt.² Tämä Igor Kotjuhin tekemä haastattelu ilmestyi alunperin kahdessa osassa internet-lehdessä *Novye oblaka* 22.6.2009 ja 15.2.2010. Suom. huom.

Sergei Zvjazlov

EST MODUS IN REBUS

Kaikessa tulee olla järjestyneisyys.

(Horatius, Satiirit, 1.1, 106)

Lyyrinen runous on akateemisen musiikin ohella ehkä haurain ja suojattomin kaikista inhimillisen intellektin ilmenemismuodoista.

Voimme jo tarkastella riittävän yksityiskohtaisesti ainakin yhtä sivilisaation tuhoutumistapausta: antiikkia. Kaikkein pisimpään säilyivät silloin luonnontieteet, vähän vähemmän filosofia ja historia. Lyriikkaa taas lakattiin yksinkertaisesti kopioimasta, mikä tähän aikaan, kun taiteellinen sana välitettiin papyrustekniikalla, merkitsi yleensä tekstien pikaista tuhoutumista; vain asiaan vihkiytyneiden ymmärtämällä musiikkisymboleilla taas ei ollut ylipäättään mitään mahdollisuutta säilyä. Tämän seurauksena meillä on satunnaisia näytteitä lyriikasta ja yksittäisiä tahteja (nekin usein epäselviä) antiikin musiikista. Kummatkin osoittautuivat uusissa olosuhteissa tarpeettomiksi.

Kauheita esimerkkejä, jotka todistavat vakuuttavasti: taide ja kirjallisuus kaikkiaan ja runous siinä luvussa ovat sopimuksen, niin sanoakseni yhteiskunnallisen konsensuksen tuote.

Jos yhteiskunnalta on saatu sanktio julkiseen runotoimintaan, niin samalla solmitaan sopimus myös siitä, mitä sillä ymmärretään,

ja erisuuntaiset voimat runokorporaation sisällä alkavat heti kilpailla tästä yhteiskunnan tunnustuksesta: joku pyrkii aina siirtämään painopisteen sanotaan nyt ”vasemmalle tai oikealle”.

Yleensä vallassa olevat konservatiivit, jotka tukeutuvat universaaliin inhimilliseen pyrkimykseen kaihtaa muutoksia, asettavat panoksensa vähemmän aloitteelliselle enemmistölle ja varmistettuaan sen tuen yrittävät luovuttaa valtaoikeudet korporaation sisällä nuoremille samanmielisille. Nonkonformistiset radikaalit taas käyttävät tälle vähemmistölle ominaista suurempaa liikkuvuutta ja luovuutta hyväkseen ja yrittävät vaania edellisten erityisen kömpelöitä liikkeitä kompromentoidakseen konservatiivit yhteiskunnan silmissä ja kaapatakseen vallan.

104

Mutta välistä kirjallisuusprosessia ohjaavat ”klassisen mekaniikan” lait lakkaavat toimimasta ja me törmäämme ilmiöihin, jotka - näin meistä, sen osanottajista näyttää, - hajottavat koko tämän prosessin.

Mielenkiintoisimpina (tietenkin jälkipolvien tai ulkopuolisten havainnoitsijoiden näkökulmasta) historiallisina aikakausina kiistaa ei käydä insignioiden omistamisesta, vaan insignioista itsestään - juuri siitä, ”mitä filosofia tekee”, jos muistetaan muinaiskreikkalainen sanonta¹.

Sillä silloinkin, kun Diogenes argumentoi virtsaamalla keskustelukumppaninsa päälle, ja kun Herostratos poltti hellenististen uusrikkaiden pompöösien tilauksen (temppelein) - he perustivat kaiken näennäisesti ajateltavaksi mahdottoman ”rajojen ylittämisenä”² kuitenkin legitimiille (tosin pehmeämmässä muodossa) logiikalle. Olkoonkin, että edellinen on karikatyyrin asteelle viety filosofinen ele, jälkimmäinen taas esteettisen protestin itsetuho³. He törmäsivät, jos niin voi sanoa, kaidepuihin, mutta yhä samassa arvoportaikossa, kun taas artefaktit ja siis niiden luojat, joihin nyt haluamme kohdistaa huomion, muotoilevat itse perustukset uusiksi ja vetävät uudet rajat perustavalaatuisten oppositioiden välille: natura/ cultura, sakraali/ profaani, objekti/ subjekti.

Näin toimii esimerkiksi apostoli Paavali tunnetussa ensimmäisessä korinttolaiskirjeessään; vai mitä muuta hänen parallelisminsa ensimmäisen luvun säkeissä 27-28 tarkoittavat?

*bulluutta saattaakseen viisaat häpeään
heikkoa saattaakseen voimakkaan häpeään
halveksittua saattaakseen sen mikä on jotakin häpeään*

Koko kiistahan on loppunut kun vastausrepliiikinä ei kajahda vaikeutuminen eikä ilveily (nykykielellä sanoen: performanssi-artefakti), vaan kuten toisaalla⁴ sanotaan ”kuuman” ihmisen triviaali sorakielisyys: ei mielipuolen affekti (mielenliikutus, kiihtymys) eikä idiootin afasia (aivovaurion aiheuttama puhehäiriö), koska ei järjellisyysaste eikä edes sen olemassaolo tai sen puuttuminen ole kyseisessä kontekstissa ongelma.

Vielä radikaalimpi on toinen paralleeli, koska roskalaatikossa asuva filosofi on ”sankari”, ”soturi” ja hänen tahdonvoimansa ja henkensä väkevyys nousevat aristokraattisia arvoja vastaan ja ovat jopa niille vastakkaisia. Mutta filosofit ja sankarit, kuten nämä arvotkin, ovat voimaa ja väkevyyttä, kun taas Paavalista ne näyttävät mielenkiinnottomilta ja ongelmattomilta ja hän nostaa niitä vastaan heikkouden (ei vain ruumiin, mutta myös teon, ja ajatuksen, ja hengen).

Ja vihdoinkin viimeinen: nimenomaan suoritettujen teon merkittävyys toi kyynikoille oppilaita: kyse ei ollut joistakin arkipäiväisistä pikkujutuista, vaan kuolemanjälkeisestä maineesta, mutta apostolin sanat eivät annakaan etusijaa neutraalille tuntemattomuudelle ja trivialisuudelle? vaan halveksittuna olemiselle eli unohduksiin jäämiselle ja mitättömyydelle. Tämän tekstin sosiaalinen tuhovoima vetää vertoja vain islamististen itsemurhapommittajien logiikalle: ”te vapistette henkenne edestä, ja se on teille korkein arvo, mutta me annamme henkemme pois nauraen, koska se ei ole mitään maailmassa, jota hallitsevat uskottomat”. Päästessämme näin jo pohtimamme aiheen

välittömään ytimeen emme saata olla toteamatta kahta silmiinpistävää rinnakkaisuutta: antiikin kyynikoitten suhdetta romantikkoihin (myöhäisestä Goyasta ja Blakesta Baudelaireen ja Wagneriin) ja varhaiskristillisyyden suhdetta varhaiseen avantgardeen (abstraktio, atomismi, zaum⁵).

Tässä on kuitenkin alennettava päätöksen lämpötilaa: liiankin hyvin tiedetään, miten helposti ”vasemmistolainen” establishment ottaa omakseen (kuten tapahtui Milanon ediktin jälkeen) fundamentalismin (esimerkiksi varhaisen kristinuskon) ja ”modernisti-evolutionistit” (joita olivat esimerkiksi ”kappadokialaiset”) työntävät ”avantgardisti-vallankumoukselliset” (kuten Origenes) syrjään. Varsinainen modernistinen paatos (toisin kuin avantgardistinen) merkitseekin nimenomaan uuden limittämistä vanhaan seuraavana, väistämättömänä, ja siksi lainmukaisena vaiheena.

Sitä suurta kulttuurista (tai vastakulttuurista - se ja sama) projektia, jota on tapana nimittää ”postmoderniksi” ja joka ensi purkauksessaan oli yhtä vallankumouksellinen (kieltäytyminen kaanonista, kieltäytyminen hierarkiasta, kieltäytyminen mistä tahansa -keski-syydestä, ”tekijän kuolema” jne., joka ilmeni sellaisissa skandaalimaisissa muotoiluissa kuin ”jo riittää kuolleiden valkoisten miesten kirjallisuutta”), odottaa sama kohtalo: dekonstruktio, joka muuttaa sen sosiaalisesti vaarattomaksi (aatteellinen aseistariisunta). Mutta tämä ei pysäytä arvoasteikon radikaalia uudelleenjärjestämistä.

Ja onko tämä kaanoninraastaminen niinkään oikeutettua? Mitä voi päätellä Iso-Britannian runoilija-laureaattien, vallankumousta edeltäneen Venäjän ainoan Puškin-palkinnon saajien luettelosta? Kuka älyllisesti rehellinen ihminen myöntää, että 1900-luvun ensimmäisellä puoliskolla eurooppalaista runoutta hallitsi Sully Prudhomme’in, Frédéric Mistralin, Giosue Carduccin, Verner von Heidenstamin ja Karl Spitterin tuotanto (ensimmäiset runouden Nobel-palkinnon saajat)? Ja miten falskilta tuoksahtakaan nerokaiden neurootikkojen (nomina sunt odiosa⁶) muuttuminen valtiolli-

siksi sankareiksi ja lähes kirkon opettajiksi? Ja ennen kaikkea: mitä tulee kaanonin tilalle?

Ehdotamme, että lähdetään kahdesta prosessille yhtä merkityksellisestä osanottajasta: lukijasta ja runoilijasta. Aloitamme lukijan sosiologisesta muotokuvasta. Tässä asennoidumme yhtä aikaa äärimmäisen pessimistisesti ja äärimmäisen optimistisesti. Toisaalta runoutta lakkaavat lukemasta, tällä kertaa jo lopullisesti, ne, jotka esiintyvät eri terminologioissa ”keskiluokkana”, ”pikkuporvaristona”, ”älymystönä” jne. Siksi kaikki projektit ”runouden pariin johdattamiseksi ja sen popularisoimiseksi”, kuten muistomerkit, museot ja memoriaalihuoneistot, televisio- ja radiolähetykset, sisällyttämiset opetusohjelmaan, ”kunnianarvoiset” kirjasarjat jäävät ennen pitkää menneisyyteen.

107

Toisaalta lukijoiden määrän vähentyessä heidän harjaantuneisuutensa⁷ todennäköisesti kasvaa. Tämä optimistinen (tosin ei itse lukijalle, mikä käy ilmi alla olevasta) ehdotus perustuu myöhäisneuvostolaisen epävirallisen kulttuurin kokemukseen, silloinhan neuvostovastaiset mielialat tempasivat ihmisen varsin varhaisella iällä ”normaalista” *sociumista* ”normaaleine” intresseineen, huvituksineen, tuttavuksineen jne. ja provosoivat hänet aivan toiseen ratkaisua vaativien ongelmien vakavuuden asteeseen (ennen kaikkea moraalisten, maailmankatsomuksellisten ja esteettisten), sulkivat hänet pois koko *sociumille* rutiininomaisista prosesseista ja sopimuksista, marginalisoivat hänet ja samalla sublimoivat ja muovasivat siten rinnakkaisen yhteisön ja sen oman arvojärjestelmän, jossa neuvostokarriääri ei ollut houkuttelevampi kuin kylpylät ja ilotalot ensimmäisille kristityille ”todistajille”.

Toinen ennustuksemme: runouden lukijasta tulee kaksi- tai kolmikielinen: globaalissa maailmassa⁸ on jo mahdotonta säilyttää se, mitä tänään nimitetään ”kansalliseksi projektiksi”.

Toisaalta se hukkuu yleismaailmallisen, valtion ja sen institootiot yhä enemmän alleen ruhjovan trash-kulttuurin jätevesiin - yhä

enemmän sirpaloituvan eskapistiseen ”paikallisten identiteettien” ja ”ryhmädiskurssien” mosaiikkiin.

Muodostuvan kuvan apokalyptisyydessä lohduttaa vain yksi seikka, joka voi antaa häilyvää toivoa sekä postuloimалlemme harjaantuneelle lukijalle että hänen odotustensa kautta myös runoilijalle: äidinkielellä kirjoitettu runous sovittautuu tulevaisuudessa alusta pitäen yleismaailmalliseen kontekstiin ja tekee lopun provinsiaalisuudesta.

Siirrymme nyt runouteen. Tässä tehtävä käy monimutkaisemmaksi: on aivan selvää, ettei tällaisia asioita harrastavan ihmisen sosiaalinen rooli sen paremmin kuin psyyken laatukaan ole koskaan ollut yhtenäinen. Sen pani merkille jo meitä kiinnostavan ilmiön ensimmäinen tutkija, joka jakoi runoilijat ”yleviin” ja ”karkeisiin”¹⁰ Monissa historian käännteissä on houkuttelevaa kytkeä runoilijan sosiaalinen rooli kastiin tai säätyyn (soturirunoilijat, uhripappirunoilijat, runoilijaklovnit), tai keskittyä mielenlaatuun, joka suuntaa persoonallisuutta samanlaisissa olosuhteissa eri tavoin (anahoreettisuus (erakkous)/ boheemius).

Meistä näyttää, että Länsi-Euroopassa kaikilla alueilla havaittava hyökkäys sosiaalisia saavutuksia vastaan on yhteydessä myös siihen, että kausi, jolloin porvarillinen yhteisö ja porvarillinen valtio tukevat runoilijaa, on loppuillaan. Sillä itse porvaristo on loppumassa. Luokalla, jonka diktatuuri tulee sen tilalle, ei ole enää mitään kiihokkeita kasvattaa itseään ”korkeisiin” arvoihin, jotka vaativat työtä (”kuriyhteisunnan” jäännö) eivätkä tuota mitään korkoja. Sitäkin vähemmän kiihokkeita tähän on ”keskiluokalla”.

En haluaisi nostaa ketään sankariksi, mutta varmaan runoilijat voivat hyötyä tästä tietystä Venäjän ja Itä-Euroopan kokemuksesta. Näissä maissa on kokemusta totaalisen vastarinnan tekemisestä sociumille, koska tietenkään vuoden 1953 jälkeen Neuvostoliitossa tai Varsovan liiton maissa ei ollut mitään veristä totalitääristä hallintoa, vaan suurimmassa osassa ”sosialistisia” maita ”kansaja puolue” olivat oikeasti yhtä.

Miten runoilija on olemassa lähimmän sadan vuoden aikana? Mikä ruokkii häntä? Miten toteutuu hänen vuorovaikutuksensa lukijan kanssa? Modifioituja samizdatin¹⁰ muotoja, omiensa tunnistamista arvausten ja satunnaisten sitaattien perusteella, täydellistä ”elämästä” etääntymistä - muuta ei näy. On tietysti poliittinen radikalismi. Ja sen kanssa esteettinen radikalismi, arvojen radikalisoituminen kaiken kaikkiaan.¹¹

¹Pögon filösofon öü poiei: parta ei tee filösofia.

²Sunt certi denique fines: - kaikella tulee olla rajansa (Horatius. Edellisen sitaatin jatko)

³Herostatoksen banalisoitu hahmo on muuta kuin hänen tietoinen askeleensa kuolemaan

⁴Ilmestyskirja, 3, 15-16.

⁵*zaum*: järjen-takainen, venäjän sanoista ”za” (tässä - takana) ja ”um” (järki). Venäläiset formalistit ja futuristit loivat tämän termin kuvaamaan keksittyjä merkityksettömiä onomatopoeettisia uudissanoja. Heille äänteiden ja kirjainten itseisarvoisuus merkitsi tärkeää ohjelmallista uudistusta ja äärimmäistä tekniikkaa, jolla lähestyttiin kielen itseisarvoisuutta. Tämä ”sana sellaisenaan” auttoi eroon symbolismin ja sentimentaalisuuden prostituoimasta romanttisesta tuhrisuudesta. Viktor Šklovski sanoi, että ihminen kaipaa myös sanoja ilman merkitystä ja juuri tämä on runouden erityispiirre.

⁶nimiä mainitsematta.

⁷Lukija voi muuten (kuten runoilijakin) kadota jollakin hetkellä kokonaan: vrt. keskiajan historia.

⁸niin paljon kuin tämän kirjoittaja sitä vihaakin.

⁹Aristoteles. *Poetiikka*. 1448B

¹⁰itsejulkaisu; Neuvostoliiton myöhäisvaiheessa suurin osa merkittävää kirjallisuutta levisi kädestä käteen konekirjoitettuina tai valokopioituina maanalaisina julkaisuina.

¹¹”Est modus in rebus” on ilmestynyt venäjäksi *Vozdub*-runouslehdessä 2006/ 2, ja englanniksi aikakauslehdessä *Aufgabe* 2009/ 8. Suom. huom.

